DE TRIBVS CORONIS PONT. MAX.

NECNON

DE OSCVLO SANCTISS. EIVS PEDVM

TRACTATVS

AD

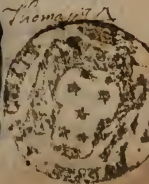
SIXTVM V. PONT. OPT. MAX.

PER MARCVM ANTONIVM MAZZARONVM
à Monte Rubiano, artium, ac Theologiæ Doctorem,
& in Almo Perusino Gymnasio publicè, ordi-
nariè, atque primariè profitentem.

Cum Indice omnium Capitum in vtroq; tractatu contentorum.

CVM PRIVILEGIO SVMMI PONT.

SVPERIORVM PERMISSV.

ROMAE, Apud Ioannem Martinellum.

M. D. LXXXVIII.

SIXTO QVINTO INTER OMNES ALIOS PONT. OPT. MAX.

ANTA Ecclesiæ Romanæ unà cum splendore, ac amplitudine dignitas extat, Sanctissime Pater, omnes ut facilè viros probos quadã singula pietate animi contemplantes, non solum ad se conuertat, maxima quinimo ipsorum cum iucunditate trahat penitus, atq; totos quodammodo rapiat. Di-

uus Petrus in primis, cuius longa ſe rie ſucceſſor optimus iam ipſe reful- ges, Syluester poſtmodum, Grego- rius, Celeſtinus, Damaſus, Calli- ſtus, & omnes ferè alij testes ad- ſunt, quorum exempla in te vno cu mulatim redacta totus nunc Orbis, noſtra præcipuè te FELICE *felix Regio, ingenti cum lætitia admira tur, contemplatur & colit, faten- tibus ſingulis è cælo te Diuina miſe- ratione miſſum, totum ad expurgan dum, regulandum, ac ſanctificandum Orbem: vnde clarè contingit, vt non ſit hodie in terris qui Beati- tudini Tuæ ſe totum maxima cum deuotione dicatum non fateatur. Tanta propterea fui ab initio iucū ditate affectus, vt gratius nihil mi hi euenire poſſe facilè iudicarem:*

ſta-

ſtatimq́; optimo quaſi ſpiritu in corde monente excogitare cœpi, quòd nimium certè à munere meo defeciſſem, nedum ratione deuotionis ac obſeruantiæ meæ, inde iam à pueritia erga Sanctitatem tuam: verum etiam, cum eodem ex Monte, ac ferè tecto, vbi natus ſum, Solem illum oriri perſpexiſſem, Vniuerſum qui Phœbo clarius nunc illuſtrat: præ alijs quod intus ardentius conceperam, extra ſi clarius non oſtendiſſem. Factum eſt igitur de Tiara, Regnum, quod ſecus nuncupatur, pro viribus vt nonnulla exararem, quæ Romam mecum attuli, quò maximo deſiderio ductus, ad Sanctiſ. Beatitudinis tuæ pedes, vt par erat, deoſculandos veni, vti non ſemel oſculatus fui, tanta ſi quidem

cum animi lætitia, voluptate, atq; deuotione, vt vix lacrymas reprimere valerem. Nouum inde desiderium ortum in me habuit de tam eminenti cultu, non absq; recta ad primum methodo, breuem conficiendi tractatum. Vtrumq; grauißimorum iudicio virorum, vndiq; præsertim doctißimi, necnon amplißimi Cardinalis Sarnani sedulò subieci: qui aliqua cum laude tam primum, quam secundum approbarunt, vtq; typo traderem consuluerunt mihi, ac aliquo pacto mandarunt. Obtemperaui, vt meum erat, ac iure veteri & optimo Beatitudini tuæ ex corde dicaui, in qua maximam spem habeo, quòd ingenti humanitate, solitaq; benignitate mota, qualecunq; sit, munusculum

hoc

hoc hilari fronte ſuſcipiet: præcipuè cum res ſuæ ſint, ab eoq́; veniant: qui, licèt in viribus facilè omnibus cedat, in deuotione tamen erga ipſam, & ſuos omnes, ita natura dictante, ac Deo volente, nemini prorſus locum præbet. Vale diu FELIX *Pontifex Maxime atq́; Optime, & diu iterum, atque iterum Vale.*

Sanctitatis Tuæ

A Pedibus

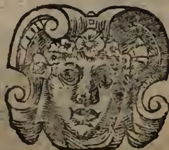
Deuotiſſimus & humillimus

Marcus Ant. Mazzaronus à Monte Rubiano.

ELENCHVS CAPITVM quæ in hoc volumine continentur.

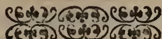
Quæ in primo tractatu de tribus coronis habentur, hæc sunt.

Quæ in secundo tractatu de osculo pedum. S. D. N.

DE TRIBVS CORONIS PONT. MAX.

TRACTATVS.

CORONA QVID, A QVO *inuenta, & quotuplex sit.* Cap. I.

NON solum ea est diffinitionis vtilitas, vt per ipsam quidditates rerum aperiamus; verum illa quoque, vt si principaliter in tractatione adhibeatur, maximũ rei tractãdę lumen praebeat. Boet. in de diff. cap. 1. ob idque Cicero dixit offic. 1. cap. 1. omnem, quae de aliqua re à ratione suscipitur institutio, à diffinitione proficisci debere. Congruè igitur, quid corona sit, prę alijs inuestigabimus: cętera deinde ad ipsam spectantia, quousq; ad primum institutum deueniamus, non sine ordine contemplabimur. Quoniam autem de ipsa tale nomen vniformiter non pronunciatur, ideo distinguendum prius, postea definiẽdum remanet, ex Arist. regula. 1. Cęl.

t.110.& 2.Elenc.cap.2. Duplex eſt igitur corona, naturalis, artificialisq́; ſimul, in nomine conuenientes; vt à choro per aſpirationis abolitionem vtraq́; ita dicatur. Cæl. Rodigi. Antiq.lect.lib.6.cap.19. licèt Feſtus à corona chorum potius deducat. i. à plurium, vel vnius rei in circulum complicatione, ſeu deductione quartam qualitatis ſpeciem concernente; ita vt iuxta nominis deſcriptionē non ſit aliud corona, quàm figura, vel forma in ſe ipſam circulariter reflectēs. ex 5.Met.t.19. Quartum verò ad quid rei, & ſpecialiter loquendo, nullam ipſarū diffinitionem inueni, niſi per cauſſas aſſignatam; quare naturalis ab Alb. Mag. de Paſſio.aer. cap.121. ita terminatur: Eſt reflexio vaporis humidi in ſeipſum in aerem aſcendentis, ibiq́; multiplicati circa aſtrum aliquod non longè à terra. Artificialis verò ita à Platone in Timęo, Eſt orbicularis ex aliquo textura humani corporis, nobiliori parti vt imponatur. Vel, ſecundum glo.in cle.vni.de iure iuran. in ver. diade.Imo.& Paul.de Leaz. ibid.eſt circulus capitis de quolibet metallo. Tam in prima, quàm in ſecundis deſcriptionibus ponitur vna particula tanquam genus; nempe, ly, reflexio, & orbicularis textura, ſeu circulus: vbi de neceſſitate conueniunt, ſecus neutra

coro-

corona diceretur. Et licèt talis particula definitæ rei ſubſtratum non attingat ſubſtantialiter, nihilominus, ſi conſideretur corona vt ſic, eius eſſentia ingreditur; ita vt ſine ipſa conſtare non poſſit. ex Porph.cap.de diff. ibi: rebus.n. ex materia, & forma conſtantibus, &c. Nec vllum eſt abſurdum in huiuſmodi declarationibus id loco generis ponere, quod rei, quæ declaratur, de neceſſitate nomen imponit ab ipſius proprietate deſumptum. Aliæ particulæ differentiarũ vicem tenent, per quas prima diſtat à ſecundis; ibi.n. ponitur vapor humidus pro materia ex qua. .i. pro nube mediocriter, & æqualiter denſa. 1. Meteor. ſum.3.cap.1.& 3.ſi.n. rara nimis, vt in æſtate, vel denſa, vt in hyeme, eſſet; iam in ipſa talis figura non appareret, ſicut frequenter in vere, ac autunno apparet, vbi nubes medio modo ſe habent; vnde meritò additur ly, multiplicati, ac ſi diceretur, non rari. Concomitatur eandem materiam color quidam albus ex calore vndiq; circunfuſo, à frigido nihil patiente, & ex receptione in ſe radiorum corporum cæleſtiũ in ipſa cauſatus. id. Alb.3. Meteo. tract.4. cap.2. Reliquę particulę ad locum deſignandum, vbi talis corona fieri ſolet, apponuntur; fit.n. in prima quaſi regione aeris, circa aliquod aſtrum, &

raró

rarò circa Solem.3.Meteor.cap.2. De materia artificialis latè loquutus fuit Plato aduertens non determinatũ esse subiectum talis ornamenti. Alij verò determinatè quodammodo, dum dicũt: ex quolibet metallo; per hoc.n. distinguitur à diademate ex auro solum, & preciosis lapillis composito, à serto floribus, frõdibusue cõtexto, à naturali vlterius, & ab alijs si ex lapide, ligno, vel ex alia re fierent. Distinguuntur etiam in causis extrinsecis, licèt per se. i. in agente, & fine; naturalis.n.agens est lumen astri, circa quod ipsa apparet, quod nubem illuminans, & per aerem quadam cum reflexione ad visum nostrum procedens, circa ipsum astrum talem in nube nobis coronam apparere facit.3. Meteor.cap.2. Huiusmodi agẽs naturale est, ac necessariò agit, omnibus requisitis concurrentibus, effectus determinatè producens; dũmodo nõ sit ex parte materię dispositionis variatio.2.de Nat.ca.2. & 8.Met.t.14. At artificialis est agens à proposito.i. per voluntatem, supposito lumine intellectus, quod saltem in elicitis licet impediri, cogi tamen nõ potest. Mag. cum Scolast.2.s. d.25. cap.13. ex D. Aug.in de Grat.& lib.arbi. Quare potest quod vult, & quando vult. Alb.Mag.3. Eth.tract.cap.16. Quod vult, si naturale, na-

ture

turæ viribus: si supernaturale, auxilio supernaturali. Et quando vult; lib.n.arbitrium in eligibilibus, respectu futuri, tempori non alligatur: respectu verò præsentis, vel præteriti, non nisi necessitate suppositionis. 1.Perih. cap. vlt. Non obstat illud Ioa.15. Sine me nihil potestis facere; ita.n.intelligi debet, sine me.i. sine gratia gratum faciente, cuius ego sum auctor.Id.cap.1. ibi: lex per Moysen data est; gratia, & veritas per Iesum Christum facta est: & ad Corinth.3. sufficientia nostra ex Deo est: nihil, supple, meritorium potestis &c. Vel, sine me.i. absq; meo particulari auxilio, quod motio quędam est specialis; nihil, &c. i. nõn valetis ad primam gratiã vos disponere. D. Thom. cum communi. 1. p.q. 62.ar.2.ad 3.& 1.2.q.109.ar.6.Immo quasi dicat, sine me.i. me non permittente, cadere non valetis.ex D.Aug.in Enchir.cap.95.ibi: nihil fit, nisi omnipotens velit illud fieri, vel sinendo, vt fiat: vel ipse faciendo. Vel sine me.i. mea sine quadam motione, & gratia particulari, respectu hominis, nihil, &c. i. nõ valetis omnia coniunctim opera moralia pręstare; licet singula disiunctim. D. Thom.2.2.q.10.Vel, sine me. i. saltem sine meo generali influxu, nec opera naturalia exequi valetis; à Deo.n. cælum pendet, & natura. 12.

Met.

Met.38. in conseruando, & operando conce dunt omnes.3.Ethic.Nicom.ca.9.& de Mundo cap. 7. vbi legitur; Deus est in mundo, quod. i. quemadmodum in naui gubernator in curru agitator, in choro pręcantator, in ciuitate lex, & in exercitu dux. An in efficiendo, dubitant nonnulli de intelligentijs, & cælestibus corporibus ad mentem philosophi; sed videant 1.Cæl. t. 100. ibi: à primo ente communicatum est singulis esse, &c. & 12. Met.5. & 6.nec non Auer. 1. cap.de Sub.or. vbi dicit, quòd agens est duplex, vnum tempore, alterum quod natura præcedit effectũ: vel naturale, & supernaturale. Licèt ergo res ęternæ, secundum Philosophũ, primo modo efficiens non habeant, habent tamen secundo modo. Idem sentit Achilli. quoli. 2. in fine;& confir.quoniam causa efficiens conseruantem comprehendit. Philop. 1.de Gen. 29.Nec obstat quod habetur 3.de Ani.com. 5.ꝙ in æternis.s. nõ est agens: & 12.Met.18. si non esset potentia, non esset agens: vbiq.n. de naturali solum per veram transmutationem operante, & non de alio fit sermo. Non igitur necessitate astrictus, aut determinatè; sed liberè diuersis in temporibus, ex varijsque rebus illam conficere potest, ob varios, atq; multiplices fines, vt videbimus infra.

Nec

Nec prior suo fine caret; nihil.n.est sine causa.2.Rhet.vel ociosum in natura.1.Phys.56. 1.Cæl.32. & 2.50. Finis igitur eius est, vt in naturalibus futura quędã indicet; vnde si dẽsari videatur, pluuiã: si à vento dissipari, ventum ipsum: si verò paulatim euanescere, serenitatem ostendit. Alex. Aphro. 1. Meteo. cap. 18. Non est omittendum naturalem coronam absolutè sumptam in categoria substantiæ collocari; artificialem verò in prędicamento habitus, eas inter species, quæ aliqua cum significatione diuersis corporis partibus applicantur; vt chirotecæ, sandalia, anulus, &c. Verum est, quòd huius subiectũ, cum sit mixtum perfectum, constans ex materia & forma substantiali; etiam in categoria substantiæ reponitur. Quare conuenit cum prima genere logico, non autẽ physico, quãtum ad hoc; sicut perfectum non conuenit cũ imperfecto. 8. Phys. 75. & 10. Met. 26. Quòd autem naturalis mixtum sit imperfectũ, experientia docet; cito.n.dissoluitur, & ferè tota aquea est.

De artificialis inuentore nõ idem omnes sentiunt. Anto. Thyles. in de varijs coronarum generibus in princ. eam in Sicilia è floribus à Proserpina primò contextam affirmat: Rauis. Text. tom.2.de Inuent. à Glicera di-

cit inuentam fuisse: à Iano Cytherius; & à Libero Plinius lib. 16. licèt Polid. Virg. lib. 2. de Inuent. & Ioseph. lib. 3. & 8. Antiq. dicant Mosen, qui secũdum Euseb. 10. de Præpar. euang. multis sęculis præcessit, Liberum fuisse coronarum inuentorem.

De eius verò multiplicitate ita distinguẽdum est, & methodicè procedendum. Est igitur duplex corona, Christi. s. & hominum: corona Christi quadruplex est. Prima dicitur carnea. Cant. 3. Egredimini, & videte filię Sion Regem Salomonem in corona, qua coronauit illũ mater sua. Secunda spinea. Ioa. 19. Exiuit ergo Iesus portans spineam coronam. & Mar. 27. Imponentes capiti eius coronam. Tertia aurea, quę glorię dicitur etiã. Psal. 8. Gloria, & honore coronasti eum. Quarta, & vltima nubea. Apocalyp. 1. Vidi nubem candidam, & super eam sedentem similem filio hominis, habentem in capite suo coronam. Corona hominum ad rationum multiplicationem, ob quas coronantur, ipsa quoq; multiplicatur; quare ita dicendum arbitror, quòd omnes vel in via, vel in patria considerari possunt. Qui sunt, ac erunt in patria, Beati scilicet, corona gloriæ coronantur. Isai. 28. Erit Dominus corona gloriæ. Et rectè ita nuncupatur; cum illa sit vera glo-

ra gloria, quæ obtenta nunquam perditur: possessa nō minuitur: nec acquisita deprimitur; immo eodem in statu permanens immarcessibiliter vigoratur. 1. Petri 5. Cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcessibilem æternæ gloriæ coronam. Dicitur & corona vitę; non.n.datur mortuis per peccatum; sed per gratiam viuis: vel non illis, qui per mortē æternam pereunt; ijs vtique, qui perpetuò sursum viuunt. Apocal. 2. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Per quandam similitudinem dicitur aliquando Aurea, vel Aureola. Est Aurea gaudium de Deo, communi victoriæ debitum: Aureola verò gaudium de operibus à se factis, excellentis victoriæ rationem habentibus. Palud. lib. 4. d. 41. Vel, Aurea præmium est substantiale, idest fundamentum totius nostræ beatitudinis; Deus scilicet, quo perfectè habito, perficitur in nobis beatitudo; vel, essentiale, consistēs in clara visione, atq; perfecta fruitione, absque dubio amissionis. Eiusmodi præmiū incrementū non recipit; cum semper ad idem obiectum increatū terminetur. Rich. 4. sol. dis. 49. q. 8. ar. 2. vnde meritò dicitur Aurea, quasi circulus caput ambiens, cui circulo communiter additio non fit essentialiter. 2. Cæl. t. 25. Aureo-

37. Vestiuit eam auro purissimo, & fecit illi coronam auream. Postremis denique verita tis splendore. Apocalyp.6. Et ecce equus al bus, idest veritas, & qui sedebat super illum, idest Doctor, qui sedere debet super veritate, idest, veram & perfectam scientiam habere. Beda, & Victori. super illo Matt. 21. Tunc misit duos discipulos. Talis autem co rona stellea nuncupatur. Apocalyp. duode cimo: In capite eius corona duodecim stellarum. Aurea & si communiter ob decessum in gratia, vel propter benè gesta tribui tur; sub ratione tamen coronæ quandam pe culiariter videtur respicere virtutem, in qua viatores, quibus imponitur, iam præexcellebant. Prouerbiorum sextodecimo: Corona in vijs iustitiæ reperitur. Ibid.duodecimo: Mulier diligens, idest charitas, est corona viro suo, idest ipsam possidenti. Eccles. vigesimoquinto: Corona senum multa peritia, idest prudentia. Nunc de viatoribus, qui vel ratione virtutis, vel officij, aut propter dominium propriè coronari dicuntur. Virtus vel corporis, vel animi reperitur. Alber. Magn. 5. Ethicor. tract. 1. cap. 1. Illa corporis, vel est à natura, vt robur, & pulchritudo. Simpl. 7. Phys. 17. Et licet non sint habitus ad operandum,

est, intellectualis, atq; moralis. 1. Eth. cap. 13. & 2. cap. 1. Vtraq; per infusionem, quod non cognouit Philosophus, & per acquisitionē haberi pōt. Infusis pro nūc omissis, acquisitę in prima qualitatis specie reponūtur sub habitu comprehensę, qui est qualitas de difficili mobilis. in Prędic. cap. de quali. 8. Eth. Nicom. cap. 13. & Cic. Philip. 4. Vel, est id, quo benè, vel malè ad effectus nos habemus 2. Eth. Nicom. ca. 5. Et sic virtus moralis, cū circa mores versetur, ita nuncupata, est habitus acquisitus laudabilis, iuuans animam ad operationes elicitas, vel imperatas laudabiliter exercendas. Gers. 4. p. descript. ter. ex Arist. de virt. c. 483. & reponitur in intellectu practico, cuius finis est actio. D. Thom. 7. Poli. lect. 2. Continet sub se, vti partes subiectiuas, iustitiam, temperantiam, prudentiā, &c. ob quas, nō nisi concomitanter, alicui tributam esse coronam reperio. i. Beatis, duce gratia; viatoribus autem noua superueniente dignitate, vt Dauidi contigit, ac Sauli. 1. Reg. 10. & 16. Cic. li. 1. offic. D. Aug. lib. 3. de Ciuit. Dei, &. l. penul. pręter alias. C. de his, quibus vt indignis. Habetur vtique sacris in literis nonnullos corona, mysticè loquendo, malos ob mores priuatos fuisse. Isai. 28. Væ coronę superbiæ ebrijs Effraim. Item, pedi-

pedibus conculcabitur corona superbiæ. Ezech. 22. Propha. impie dux Israel, aufer Cydasim, tolle coronam. Hiere. 5. Defecit gaudium nostrum, versus est in luctum chorus noster; vę nobis, quia peccauimus: & Iob. 20. Expoliauit me gloria mea, abstulit coronam de capite meo. Hæc autem corona pænitentiæ potest appellari; sicut illa culpę, amentiæ, & lasciuiæ, de qua Sap. 2. Coronemus nos rosis antequam marcescant: nullum pratum sit, quod non pertranseat luxuria nostra. & Horat. lib. 1. carm. Et scindit hęrentem coronam crinibus. Virtus intellectualis est habitus acquisitus ex actibus adhæsiuis intellectus, inclinãs ipsum ad certam vel dubiam, veram vel falsam obiecti cognitionem. Gab. 3. sol. d. 23. q. 2. ar. 3. dub. 4. ex Arist. 5. Met. t. 25. Habet has species, sciẽtiam, sapientiam, intellectum, fidem, opinionem, & suspicionem. D. Thom. 1. 2. q. 53. ar. 1. licèt scientia & sapientia sub propria significatione distinguantur; ita vt ad sapientiam rerum æternarum intellectualis; ad scientiã verò rationalis temporalium pertineat cognitio. D. Aug. in lib. de Trin. plerunq; tamẽ cõfunduntur ex 1. Met. c. 2. & inter ipsas primum locũ doctrinales occupant, inter quas reales, vt Mathematicæ morales, quibus ius

ciuile

ciuile subalternatur, Metha. Medic. & Theo logia ius canonicũ complectens præcedunt: In huiusmodi facultatibus ad excellẽtiæ gradũ peruenientes recipiũt hodie coronæ loco quadrãgulare biretũ, hac fortè ratione; quoniã illi anguli solis radios sapiẽtiã figurãtes repræsẽtãt. Ad insinuãdũ secus quadruplicẽ sensũ sacræ scripturæ aliarũ omniũ sciẽtiarũ mẽsuræ, literalẽ nẽpe, allegoricũ, moralẽ, seu tropologicũ, & anagogicũ. Iac. de Val. tract. 1. c. 2. prol. super ps. & Gers. 1. par. serm. facti Cõstãtiæ in die s. Ant. Vel, ad excellẽtiã recipiẽtis tale prẹmiũ ostẽdẽdã; talis. n. figura ratione cõtinentiæ, perfectior est alijs. 7. Eud. dif. 21. necnõ ratione simplicitatis, & prioritatis. 2. Cæl. t. 22. & 23. Presbyteri oẽs idem gerũt biretũ; qm̃ si dextri conuexũ in concauum sinistri anguli ponatur, D. Petri nauiculã effigiat, cui oẽs inseruiunt. Episcopi similiter, & dñi Cardinales eminentiori modo; præsumuntur. n. Doctores eminentis sciẽtię. c. 1. 86. dist. Quare ab epi, ꝙ est super, & scopin, ꝙ est intẽdere. i. supra intẽdentes, Episcopi nominãtur; Brulef. 4. s. d. 25. q. 1. & Ang. in ver. Episc. allegans c. claros. d. 21. Cardinales verò iudices Orbis appellantur; quoniã domino Papæ assistentes, oẽs alios iudicant. Turrecrem. lib. 1. Sum. Eccles. cap. 81. ergo maxi

mè ſcientes; iudicium enim ſcientiam ſuppo nit.3.Met.cap.1.& 1. Eth.cap.3.aliàs ceſſaret iudicium temerarium. D. Thom.2.2. q. 40.art.2.ex Matt.9.& 11. Inſuper, tale bire tum crucem repręſentat ſigno Thau olim figuratam, quam ipſi maximè colunt, ac gerũt purpurei, vel nigri coloris. Exo.12. & Ezech.9. Sequuntur deinde ſermocinales, triuiales alio nomine appellatæ; eò, quòd tribus tutiſſimis vijs in ſermonis cognitionem nos manuducant. Et quãuis omnium Grãmatica ſit fundamentum. Iſid.lib.1.Etym.cap.4. &. l. Grãmaticos.1.&2.C.de profeſſ.& med. li.10. Rhetorica poſtmodum rerum domina ſecundum veteres, ab Ennio flexamina nuncupata, pręter tex.in c.legimus.38.diſt.Logica demum, quæ regulam diſcernendi verum à falſo tradit. Alex. Aphrod.1. Top.ca.1.& ca. ſi quis artem. diſt. 37. ciuili viro propterea maximè conueniens. F. Patritius lib. 2. de Inſtitut.reipub.tit.5. nemo tamen in ipſis præcisè coronatur, ſed vtique ſuppoſitiuè, ſeu conſecutiuè; Doctorem enim magnis in facultatibus optimam artium ſupponitur habere cognitionem. Ars poetica delectabiliter loquendi pręcepta demonſtrans, olim prima philoſophia dicebatur; Beroal. in Enar. Luc.Habitus per ipsã acquiſitus poeſis nun-

cupatur, multos alios, vt Rhet. & Gram. supponens, secundum Come. & Theophr. Propriè, & per se sumpta Arithmeticę subalternatur, eamque possidentes Poetæ dicuntur, olim verò Theologi, per D. August. vt Orpheus, Museus, & alij, in maxima veneratione habiti, iuxta illud Ouidij.

Cura Ducum fuerant olim, Regumque Poetæ,
Præmiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaq; maiestas; & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpe dabantur opes.

Hi, secundum Isid. edera coronabantur in signum viuacis ingenij, cum edera semper vireat. Vel, apio, iuxta illud Virgil.

Floribus, atque apio crines ornatus amaro.

Cœperũt deinde lauro coronari; fortè, quia est Apollini dicata, quem carminis inuentorem prædicat Macrob. Sequitur ars Militaris magna profectò laude digna, vt habetur in c. Summa. in initio, & in fin. 33. q. 1. licet enim sit quodammodo operatiua; respectu tamen libertatis, quam inducit, nobilis dici debet. Alb. Mag. de nat. & orig. Nat. tract. 1. cap. 1. Excellẽtes in ipsa maximis olim exornabantur præmijs; vnde, vel priuati; vel priuatorum ductores extiterant. Hi, vel triumphantes, vel ouantes victoriam reportabant. Primi lauro ab initio coronabantur

ad desi-

ad designandum, quòd ab hostium violentijs superari non valuerunt; sicut inter omnes arbores illa sola non fulminatur. Plin. lib. 15. cap. 30. deinde auro ad splendorem rei gestæ insinuandũ. Secundi myrtea redimiebantur corona. Cic. in de lege Agra. in argumentũ, ꝙ cum myrtus sit Veneri dicata, victoria ab ipsis obtẽta, venerea potius quàm Martia erat dicenda. Si quis priuatum ciuem in prælio seruasset, ciuica donabatur corona ex frõdibus quernis, ab Athenienſibus introducta. Valer. Max. lib. 2. ea fortè habita ratione, quòd, sicut quercus primum præbuit mortalibus victum, vnde vita dependet. 2. de Ani. 46. ita conseruans conseruato ciui vitam præbebat. At si hostium muros ante alios subijsset, muralem ab Imperatore recipiebat: vel castrensem, si eorundem in castra primus irruisset: aut naualem, si nauem inimicam prætransilijsset, ex auro quibusdam quasi nauium rostris intercisè conflatam. Polyd. vbi supra. Meminit Plin. lib. 20. de obsidionali ex gramine, illi attributa qui oppidum aliquod obsidione liberasset. Plurimi hæc fiebat ab antiquis, penes quos maximum erat victoriæ signum, si herbam victi è terra victoribus porrexissent. De gemmatis, spiceis Cereri constitutis; pampineis, quas Li

ber

ber gestare solebat, multisq. de alijs videndi sũt, vt breuitate vtar, Callimacus, Mnesteus, & Cic.li.4.de Nat. Deor. Ratione officij multi etiã coronas gerunt; est aũt officiũ cõgruus cuiuscũq; personę actus: vel est id, quod quisque debet efficere pro suæ personæ conditione. D. Bonau.4. s.d.12. Hac de causa gerunt clerici ad modum coronæ in capite tonsurã, ad temporalium depositionem significandã. 12.q.1. Episcopi verò illis in lætitiæ diebus, vbi Gloria in excel. & Te Deum laudamus decantantur, aureũ circulũ gerunt in Mitra, anteriorem eius, ác posteriorem partem complectentem, ob id, quod Scriba doctus in regno cælorũ oĩa proferre debet de thesauro suo, noua, & vetera. Duran. li.3. Diu.off.c.13

Postremò ratione Dñij iure optimo homines persæpe coronãtur; dũmodo nõ sumatur dñium largè .i. pro iure habendi, possidendi, fruendi, vtẽdi, ac disponẽdi de aliqua re pro libito voluntatis; vel secundũ aliquem determinatũ modum à quadã superioritate, vel auctoritate diffinitũ. ex Arist.1. Polit.c.4.& Alex. Aphrod.1.de Ani.c.21. Sed sub eminentiori significatione .i. pro iurisdictione in subditos, cũ coertione circa tẽporalia, vel spiritualia. Ang.in ver. iurisd. nu. 1. & Sotus lib. 4. de iust. & iur. quęst. 3. artic. 1. conclus. 3.

Talem qui ob rationem coronantur, aurea, vt plurimum, cinguntur corona, ea enim illud propriè deſignat. Lucas de Penna in.l. 4.C. de veſtib. olob. lib.11. Hugo lib.2. de ſacram. & Caſſanæ.1.par. Catal.glor.mundi, concl.2. Dicunt immo communiter Magos ab Oriente eandem ob rationem aurum obtuliſſe Domino noſtro. Matt. 2. tanquã Regi, cuius finis non erit. Eſai. 52. & Ioa. 12. Verum eſt, quòd differenter; vnde minores, vt Vicecomites, & qui Principes nũcupant,& Comites nullam in capite coronã gerere debent, ſed torquem tantummodo aureum ad collum ſuſpenſum habere. Maiores; vti Marchiones, Principes inſigniores, & Duces auro caput exornant cum hoc diſcrimine, vt Marchiones, & Principes gracilem auri laminam in ſerico bireto ſolũ habeant, & ſimplicem; Duces verò ſatis maiorem, ſed abſque gemmis, & paucis, atque minimis cum radijs. Supremi, veluti Reges ſimplices, Imperator, & Pontifex Max.magni ponderis, aureas, radiatas valdè, atque gemmatas gerere debent in capite coronas, prout gerunt, quamuis diuerſo numero, ordine, vel ſitu, vt infra videbitur.

Quare aureas, radiatas, atque gemmatas Principes ſupremi coronas gerant. Cap. 11.

Oncluſum eſt ſuperius Dominium propriè retinentes coronis aureis quadã cum analogia propterea coronari: & quoniam oportet dicentẽ aliquod, non ſolum affirmare, ſed cauſam ipſius reddere. 8. Phyſ. t. 15. ideo, quare illud fiat, remanent inueſtigandæ rationes, cum primum fuerit comprobatum, etiam natura dictante, ornamentum eiuſmodi illis quodammodo deberi. Scribit igitur Alb. Mag. ſe vidiſſe Venetijs in ſciſſuris cuiuſdam magni marmoris caput Regis coronati: & Petrus Villa. in prouincia Narbon. grandines ſe perſpexiſſe teſtatur, vbi Epiſcoporum capita cum mitris apparebant. Colligitur clare Regales, Epiſcopaleſque coronas occultè hominibus per cauſas ſecũdas à Deo imponi; quare dicitur ad Rom. 13. Non eſt poteſtas, niſi à Deo. Et ideo fortè orbicularis fiunt formæ principio, fineque carentis; cũ ab eõ proueniant, cui nullus eſt terminus cõſtitutus. Prima iam ratio à conſuetudine vim legis, & naturæ habente deſumitur. de

memor.

cit inuentam fuiſſe: à Iano Cytherius; & à Libero Plinius lib. 16. licèt Polid. Virg. lib. 2. de Inuent. & Ioſeph. lib. 3. & 8. Antiq. dicant Moſen, qui ſecũdum Euſeb. 10. de Præpar. euang. multis ſeculis præceſſit, Liberum fuiſſe coronarum inuentorem.

De eius verò multiplicitate ita diſtinguẽdum eſt, & methodicè procedendum. Eſt igitur duplex corona, Chriſti. ſ. & hominum: corona Chriſti quadruplex eſt. Prima dicitur carnea. Cant. 3. Egredimini, & videte filię Sion Regem Salomonem in corona, qua coronauit illũ mater ſua. Secunda ſpinea. Ioa. 19. Exiuit ergo Ieſus portans ſpineam coronam. & Mar. 27. Imponentes capiti eius coronam. Tertia aurea, quę glorię dicitur etiã. Pſal. 8. Gloria, & honore coronaſti eum. Quarta, & vltima nubea. Apocalyp. 1. Vidi nubem candidam, & ſuper eam ſedentem ſimilem filio hominis, habentem in capite ſuo coronam. Corona hominum ad rationum multiplicationem, ob quas coronantur, ipſa quoq; multiplicatur; quare ita dicendum arbitror, quòd omnes vel in via, vel in patria conſiderari poſſunt. Qui ſunt, ac erunt in patria, Beati ſcilicet, corona gloriæ coronantur. Iſai. 28. Erit Dominus corona gloriæ. Et rectè ita nuncupatur; cum illa ſit vera glo-

ra gloria, quæ obtenta nunquam perditur: possessa nõ minuitur: nec acquisita deprimitur; immo eodem in statu permanens immarcessibiliter vigoratur. 1. Petri 5. Cum apparuerit Princeps pastorum, percipietis immarcessibilem æternæ gloriæ coronam. Dicitur & corona vitę; non.n. datur mortuis per peccatum; sed per gratiam viuis: vel non illis, qui per mortẽ æternam pereunt; ijs vtique, qui perpetuò sursum viuunt. Apocal. 2. Esto fidelis vsque ad mortem, & dabo tibi coronam vitæ. Per quandam similitudinem dicitur aliquando Aurea, vel Aureola. Est Aurea gaudium de Deo, communi victoriæ debitum: Aureola verò gaudium de operibus à se factis, excellentis victoriæ rationem habentibus. Palud. lib. 4. d. 41. Vel, Aurea præmium est substantiale, idest fundamentum totius nostræ beatitudinis; Deus scilicet, quo perfectè habito, perficitur in nobis beatitudo; vel, essentiale, consistẽs in clara visione, atq; perfecta fruitione, absque dubio amissionis. Eiusmodi præmiũ incrementũ non recipit; cum semper ad idem obiectum increatũ terminetur, Rich. 4. sol. dis. 49. q. 8. ar. 2. vnde meritò dicitur Aurea, quasi circulus caput ambiens, cui circulo communiter additio non fit essentialiter. 2. Cæl. t. 25. Aureo-

37 Veſtiuit eam auro puriſſimo, & fecit illi coronam auream. Poſtremis denique verita tis ſplendore. Apocalyp.6. Et ecce equus al bus, ideſt veritas, & qui ſedebat ſuper illum, ideſt Doctor, qui ſedere debet ſuper veritate, ideſt, veram & perfectam ſcientiam habere. Beda, & Victori. ſuper illo Matt. 21. Tunc miſit duos diſcipulos. Talis autem co rona ſtellea nuncupatur. Apocalyp. duodecimo: In capite eius corona duodecim ſtellarum. Aurea & ſi communiter ob deceſſum in gratia, vel propter benè geſta tribui tur; ſub ratione tamen coronæ quandam pe culiariter videtur reſpicere virtutem, in qua viatores, quibus imponitur, iam præexcellebant. Prouerbiorum ſextodecimo: Corona in vijs iuſtitiæ reperitur. Ibid.duodecimo: Mulier diligens, ideſt charitas, eſt corona viro ſuo, ideſt ipſam poſſidenti. Eccleſ. vigeſimoquinto: Corona ſenum multa peritia, ideſt prudentia. Nunc de viatoribus, qui vel ratione virtutis, vel officij, aut propter dominium propriè coronari dicuntur. Virtus vel corporis, vel animi reperitur. Alber. Magn. 5. Ethicor. tract. 1. cap. 1. Illa corporis, vel eſt à natura, vt robur, & pulchritudo. Simpl. 7. Phyſ. 17. Et licet non ſint habitus ad operandum

eſt, intellectualis, atq; moralis. 1. Eth. cap. 13.& 2.cap.1. Vtraq; per infuſionem, quod non cognouit Philoſophus, & per acquiſitio nẽ haberi põt. Infuſis pro nũc omiſſis, acqui ſitę in prima qualitatis ſpecie reponũtur ſub habitu comprehenſę, qui eſt qualitas de difficili mobilis. in Prędic.cap. de quali.8.Eth. Nicom. cap. 13. & Cic.Philip.4. Vel, eſt id, quo benè, vel malè ad effectus nos habemus 2.Eth.Nicom. ca.5. Et ſic virtus moralis, cũ circa mores verſetur, ita nuncupata, eſt habi tus acquiſitus laudabilis, iuuans animam ad operationes elicitas, vel imperatas laudabiliter exercendas. Gerſ. 4.p. deſcript. ter. ex Ariſt.de virt.c.483.& reponitur in intellectu practico, cuius finis eſt actio. D.Thom.7.Po li.lect.2. Continet ſub ſe, vti partes ſubiectiuas, iuſtitiam, temperantiam, prudentiã, &c. ob quas, nõ niſi concomitanter, alicui tribu tam eſſe coronam reperio .i. Beatis, duce gra tia; viatoribus autem noua ſuperueniente di gnitate, vt Dauidi contigit, ac Sauli. 1.Reg. 10.& 16.Cic.li.1.offic.D. Aug.lib.3.de Ciuit. Dei, &.l.penul.pręter alias.C.de his, qui bus vt indignis. Habetur vtique ſacris in literis nonnullos corona, myſticè loquendo, malos ob mores priuatos fuiſſe. Iſai.28. Væ coronę ſuperbiæ ebrijs Effraim. Item, pedi-

ciuile ſubalternatur, Metha. Medic. & Theologia ius canonicũ complectens præcedunt: In huiuſmodi facultatibus ad excellẽtiæ gradũ peruenientes recipiũt hodie coronæ loco quadrãgulare biretũ, hac fortè ratione; quoniã illi anguli ſolis radios ſapiẽtiã figurãtes repræsẽtãt. Ad inſinuãdũ ſecus quadruplicẽ ſensũ ſacræ ſcripturæ aliarũ omniũ ſciẽtiarũ mẽſuræ, literalẽ nẽpe, allegoricũ, moralẽ, ſeu tropologicũ, & anagogicũ. Iac. de Val. tract. 1. c. 2. prol. ſuper pſ. & Gerſ. 1. par. ſerm. facti Cõſtãtię in die s. Ant. Vel, ad excellẽtiã recipiẽtis tale pręmiũ oſtẽdẽdã; talis. n. figura ratione cõtinentiæ, perfectior eſt alijs. 7. Eud. dif. 21. necnõ ratione ſimplicitatis, & prioritatis. 2. Cæl. t. 22. & 23. Presbyteri oẽs idem gerũt biretũ; qm̃ ſi dextri conuexũ in concauum ſiniſtri anguli ponatur, D. Petri nauiculã effigiat, cui oẽs inſeruiunt. Epiſcopi ſimiliter, & dñi Cardinales eminentiori modo; præſumuntur. n. Doctores eminentis ſciẽtię. c. 1. 86. diſt. Quare ab epi, ꝙ eſt ſuper, & ſcopin, ꝙ eſt intẽdere. i. ſupra intẽdentes, Epiſcopi nominãtur; Brulef. 4. ſ. d. 25. q. 1. & Ang. in ver. Epiſc. allegans c. claros. d. 21. Cardinales verò iudices Orbis appellantur; quoniã domino Papæ aſſiſtentes, oẽs alios iudicant. Turrecrem. lib. 1. Sum. Eccleſ. cap. 81. ergo maxi

mè ſcientes; iudicium enim ſcientiam ſuppo nit.3.Met.cap.1.& 1. Eth.cap.3.aliàs ceſſaret iudicium temerarium. D. Thom.2.2. q. 40.art.2.ex Matt.9.& 11. Inſuper, tale biretum crucem repręſentat ſigno Thau olim figuratam,quam ipſi maximè colunt,ac gerũt purpurei, vel nigri coloris. Exo.12. & Ezech.9. Sequuntur deinde ſermocinales,triuiales alio nomine appellatæ; eò, quòd tribus tutiſſimis vijs in ſermonis cognitionem nos manuducant. Et quãuis omnium Grãmatica ſit fundamentum. Iſid.lib.1.Etym.cap.4. &.l.Grãmaticos.1.&2.C.de profeſſ.& med. li.10. Rhetorica poſtmodum rerum domina ſecundum veteres, ab Ennio flexamina nuncupata,pręter tex.in c.legimus.38.diſt.Logica demum, quæ regulam diſcernendi verum à falſo tradit. Alex. Aphrod.1. Top.ca.1.& ca. ſi quis artem. diſt. 37. ciuili viro propterea maximè conueniens. F. Patritius lib.2. de Inſtitut.reipub.tit.5. nemo tamen in ipſis præcisè coronatur, ſed vtique ſuppoſitiuè, ſeu conſecutiuè; Doctorem enim magnis in facultatibus optimam artium ſupponitur habere cognitionem. Ars poetica delectabiliter loquendi pręcepta demonſtrans,olim prima philoſophia dicebatur;Beroal. in Enar. Luc.Habitus per ipsã acquiſitus poeſis nun-

cupa-

cupatur, multos alios, vt Rhet. & Gram. supponens, secundum Come. & Theophr. Propriè, & per se sumpta Arithmeticę subalternatur, eamque possidentes Poetæ dicuntur, olim verò Theologi, per D. August. vt Orpheus, Museus, & alij, in maxima veneratione habiti, iuxta illud Ouidij.

Cura Ducum fuerant olim, Regumque Poetæ,
Præmiaque antiqui magna tulere chori.
Sanctaq; maiestas; & erat venerabile nomen
Vatibus, & largæ sæpe dabantur opes.

Hi, secundum Isid. edera coronabantur in signum viuacis ingenij, cum edera semper vireat. Vel, apio, iuxta illud Virgil.

Floribus, atque apio crines ornatus amaro.

Cœperũt deinde lauro coronari; fortè, quia est Apollini dicata, quem carminis inuentorem prædicat Macrob. Sequitur ars Militaris magna profectò laude digna, vt habetur in c. Summa. in initio, & in fin. 33. q. 1. licet enim sit quodammodo operatiua; respectu tamen libertatis, quam inducit, nobilis dici debet. Alb. Mag. de nat. & orig. Nat. tract. 1. cap. 1. Excellẽtes in ipsa maximis olim exornabantur præmijs; vnde, vel priuati; vel priuatorum ductores extiterant. Hi, vel triumphantes, vel ouantes victoriam reportabant. Primi lauro ab initio coronabantur

ad desi-

ad designandum, quòd ab hostium violentijs superari non valuerunt; sicut inter omnes arbores illa sola non fulminatur. Plin. lib. 15. cap.30. deinde auro ad splendorem rei gestæ insinuandũ. Secundi myrtea redimiebantur corona. Cic. in de lege Agra. in argumentũ, ꝙ cum myrtus sit Veneri dicata, victoria ab ipsis obtẽta, venerea potius quàm Martia erat dicenda. Si quis priuatum ciuem in prælio seruasset, ciuica donabatur corona ex frõdibus quernis, ab Atheniensibus introducta. Valer. Max. lib.2. ea fortè habita ratione, quòd, sicut quercus primum præbuit mortalibus victum, vnde vita dependet. 2. de Ani. 46. ita conseruans conseruato ciui vitam præbebat. At si hostium muros ante alios subijsset, muralem ab Imperatore recipiebat: vel castrensem, si eorundem in castra primus irruisset: aut naualem, si nauem inimicam prætransilijsset, ex auro quibusdam quasi nauium rostris intercisè conflatam. Polyd. vbi supra. Meminit Plin. lib. 20. de obsidionali ex gramine, illi attributa qui oppidum aliquod obsidione liberasset. Plurimi hæc fiebat ab antiquis, penes quos maximum erat victoriæ signum, si herbam victi è terra victoribus porrexissent. De gemmatis, spiceis Cereri constitutis; pampineis, quas Liber

ber geſtare ſolebat, multisq. de alijs videndi sũt, vt breuitate vtar, Callimacus, Mneſteus, & Cic. li. 4. de Nat. Deor. Ratione officij multi etiã coronas gerunt; eſt aũt officiũ cõgruus cuiuſcũq; perſonę actus: vel eſt id, quod quiſque debet efficere pro ſuæ perſonæ conditione. D. Bonau. 4. ſ. d. 12. Hac de cauſa gerunt clerici ad modum coronæ in capite tonſurã, ad temporalium depoſitionem ſignificandã. 12. q. 1. Epiſcopi verò illis in lætitiæ diebus, vbi Gloria in excel. & Te Deum laudamus decantantur, aureũ circulũ gerunt in Mitra, anteriorem eius, ac poſteriorem partem complectentem, ob id, quod Scriba doctus in regno cælorũ oĩa proferre debet de theſauro ſuo, noua, & vetera. Duran. li. 3. Diu. off. c. 13

Poſtremò ratione Dñij iure optimo homines perſæpe coronãtur; dũmodo nõ ſumatur dñium largè .i. pro iure habendi, poſſidendi, fruendi, vtẽdi, ac diſponẽdi de aliqua re pro libito voluntatis; vel ſecundũ aliquem determinatũ modum à quadã ſuperioritate, vel auctoritate diffinitũ. ex Ariſt. 1. Polit. c. 4. & Alex. Aphrod. 1. de Ani. c. 21. Sed ſub eminentiori ſignificatione .i. pro iuriſdictione in ſubditos, cũ coertione circa tẽporalia, vel ſpiritualia. Ang. in ver. iuriſd. nu. 1. & Sotus lib. 4. de iuſt. & iur. quęſt. 3. artic. 1. concluſ. 3.

Talem qui ob rationem coronantur, aurea, vt plurimum, cinguntur corona, ea enim illud propriè designat. Lucas de Penna in.l. 4.C. de vestib. olob. lib.11. Hugo lib.2. de sacram. & Cassanæ. 1.par. Catal.glor.mundi, concl.2. Dicunt immo communiter Magos ab Oriente eandem ob rationem aurum obtulisse Domino nostro. Matt. 2. tanquã Regi, cuius finis non erit. Esai. 52. & Ioa. 12. Verum est, quòd differenter; vnde minores, vt Vicecomites, & qui Principes nũcupant,& Comites nullam in capite coronã gerere debent, sed torquem tantummodo aureum ad collum suspensum habere. Maiores; vti Marchiones, Principes insigniores, & Duces auro caput exornant cum hoc discrimine, vt Marchiones, & Principes gracilem auri laminam in serico bireto solũ habeant, & simplicem; Duces verò satis maiorem, sed absque gemmis, & paucis, atque minimis cum radijs. Supremi, veluti Reges simplices, Imperator, & Pontifex Max.magni ponderis, aureas, radiatas valdè, atque gemmatas gerere debent in capite coronas, prout gerunt, quamuis diuerso numero, ordine, vel situ, vt infra videbitur.

Quare aureas, radiatas, atque gemmatas Principes supremi coronas gerant. Cap. II.

Onclusum est superius Dominium propriè retinentes coronis aureis quadã cum analogia propterea coronari: & quoniam oportet dicentẽ aliquod, non solum affirmare, sed causam ipsius reddere. 8. Phys. t. 15. ideo, quare illud fiat, remanent inuestigandæ rationes, cum primum fuerit comprobatum, etiam natura dictante, ornamentum eiusmodi illis quodammodo deberi. Scribit igitur Alb. Mag. se vidisse Venetijs in scissuris cuiusdam magni marmoris caput Regis coronati: & Petrus Villa. in prouincia Narbon. grandines se perspexisse testatur, vbi Episcoporum capita cum mitris apparebant. Colligitur clare Regales, Episcopalesque coronas occultè hominibus per causas secũdas à Deo imponi; quare dicitur ad Rom. 13. Non est potestas, nisi à Deo. Et ideo fortè orbicularis fiunt formæ principio, fineque carentis; cũ ab eo proueniant, cui nullus est terminus cõstitutus. Prima iam ratio à consuetudine vim legis, & naturæ habente desumitur. de

memor.

memor.& remini.cap.3.vbi habetur; consuetudo est tāquam natura,&c.quæ consuetudo à frequentatis exemplis colligitur; vnde. 1. Rhet.dicit Arist. cōsuetudine fiunt,quę ideo fiunt,quia sæpe fecerunt, & Cic.li.4.cp.3.familia. ad Sulpitiū; quod exēplo, idest cōsue tudine, fit,id etiā iure fieri putant. Adeò post modum extat inueterata consuetudo, vt supremi Principes aureis in signū dominij vtan tur coronis, vt nulla prorsus memoria in con trariū habeatur, quod his exemplis apertissimè declaratur. Moses vetustissimus, Phœnici bus, ac Persis omissis, aureā sibi coronā fecit Ioseph.lib.3.& 8. Antiquit. Dauid regnās an te omnes veteres scriptores in maiestate Imperij aureā gēmis ornatam coronā gestauit. 2.Reg.c.12. Cyaxares Medorū Rex, vt refert Zonaras tom.1.filiā cum aurea corona misit ad Cyrum. Legitur etiam de quadam Regina Ester.7. habēte coronam aureā in capite: & 2.Paralip.23. quod eduxerunt Regis filiū in nouum Regem electum, & imposuerunt éi Diadema, idest auream coronam, preciosis munitam lapillis. Imperatores deinde Romani eiusmodi capitis ornamento inter triumphandum cœperunt vti. Iuuen. sat.10. Gentium postremò sacerdotes, qui Prælati habebantur ab ipsis, aureas gerebāt coronas. Herodi.

rodi.lib.5. qui refert etiam, Antonium Cęſa. Summum ſacerdotem Nicomediæ ſacrificantem purpura, auroq; redimitum diadema perſæpe tuliſſe, quod ornamenti genus, vt in Baſilij Porphirogeniti vita legitur, Imperatores Conſtantinopolitani non contempſere: Secunda ratio ex parte diuini mandati habetur, vt Exo. 28. Facient autem ſuper humerale de auro, hyacinto, & purpura: & laminam, ideſt coronam de auro puriſſimo, in qua ſculpes opere cælatoris Sanctum Domino: & 25. Deaurabis menſam auro puriſſimo, & facies ei coronam. Ferebat plerūque Pont. Max. eo tempore pro capitis ornamento Thydarem, ideſt pileum quendam in acutum procedentē, & habentē circulum aureū cum malogranatis, à quo ſupra frontem pendebat aurea lamina, quā petalum dicunt, ad modum dimidiæ lunæ, vbi ſcriptum erat, Sāctum nomen Domini. Beroal. in Apule. Accipitur tertia ratio ab aliorum auri vſuum ſimilitudine; vnde ſicut bibere in auro eſt honor conueniens dominium habentibus. 2. Eſdræ cap. & ferre torquem aureum, vel calcaria deaurata militum pręſidi conuenit, vt patet, ergo non ſecus arbitrandum eſt de ipſo reſpectu coronarum. Quarta depromitur à ſignificationibus ipſius auri; vnde re-

fert Pier. Valer. lib. 21. cap. de accipi. quòd antiqui vtebantur auro in ſignum prudentię quæ ipſis in Principibus maximè floret; & ideo auro caput ornare debent, vbi talis virtus præcipuum inter alias locum habet. Significat pręterea bonorum temporaliū opulentiam. Iob. 3. Poſſident aurum, & replent domos ſuas argento. Syncceritatem. Exo. 37. fecit candelabrū de auro puriſſimo. Charitatem Apocalyp. 3. Suadeo tibi emere aurum, &c. Iuſtitiam. Eccl. 30. Salus animę in ſanctitate, &c. Sapientiam. Prouer. 20. eſt aurum, & multitudo gemmarum, &c. Affectuum tandem bonorum incorruptibilitatē. Eccl. 2. Quoniam igne probatur aurum, &c. quę omnes perfectiones in ipſis multò magis, quàm in alijs reperiuntur; quare caput auro meritò cingere debent. Quinta, & vltima à proportionibus, quę inter alias ipſorū & auri perfectiones reperiuntur, extrahi poteſt, hoc ordine; vt confusè prius, diſtinctè poſtea de ipſis loquamur. Primo igitur, ſicut aurum nō ſola hominum exiſtimatione, verum ipſa quoque rerum natura cætera inter metalla preſtantius extat. D. Thom. 3. Meteo. digreſſ. de colori. lect. 9. alijs qui præſunt, non ſecus ipſis re ipſa pręſtant. 3. Polit. cap. 11. Immo fit, vt ſicut aurum ſecundum

Home.in Odyss. est Soli planetarum Principi dicatum; ita Supremi Principes Dij solēt appellari,non quidē essentialiter, vnus enim ita Deus est, sed dignificatiuè, vel potestatiuè. Respectu Regū legitur de Moyse Exo. 7. Ecce cōstitui te Deum, idest Regem populi mei contra Pharaonem; respectu verò Prę latorum, Exo. 12. & 22. Dijs non detrahas: vel, offerat eum Dijs, idest Prælatis. Bonau. 1. sol. d. 4. q. 3. & D. Hierony. scribens cuidam Imperatori dicit, Constantinum Prælatos appellare Deos,& habetur 11. q. 1. Secundò, ex argēto facilius,quàm ex alijs metallis fit aurum. Alb. Mag. 4.de miner.tract. 2.cap.6. ita Principes ex præstantioribus eliguntur hominibus, 5. Polit. cap. 10. Quod admiratus Ecphantes dixit in lib.de Regno: Diuinior autē inter homines Rex est, vt qui multum supra communem naturam emineat corpore reliquis non dissimilis. Tertio, habet aurum cæteris metallis nobiliores operationes D. Thom. vbi sup. si enim contritum sumatur, cordis tremoribus maximè cōfert. Alb. Mag. vbi sup. cap. 7. & vitam prorogat, secundum Medicos; non secus qui alijs pręsunt,eos actionibus etiam antecellunt. 3. Poli. 11. ac solertia sua timorem omnem illorū è cordibus expellunt. Addunt Pręlati, vt sa-

cramenta nobis miniſtrantes, aliquo modo per gratiã, à Deo quæ principaliter infunditur, efficiant vitam ſpiritualem, quæ vera eſt vita, in æternum prorogari, iux. illud Ioa. 6. Qui manducat hunc panem, viuet in æternũ. Diſtinctè modo, prima ſumitur ratio à luciditate; ſicut.n. non parua ineſt auro luciditas; quare ab aura, ideſt ſplendore aurum nuncupatur. Iſid. lib. 16. cap. 17. immo ſtellarum radij, Solis præſertim, qui fons lucis appellatur cum lumine proprio luceat. Alb. Mag. 2. de Gen. tract. 3. non niſi eo figurari poſſunt. Caſſan. 1. p. Catal. glor. mun. concluſione 61. ita Domini ſplendore minimè carent; immo illud ipſorum dicitur commune præmium, vt gloriæ radijs maximè refulgeant. Cic. in lib. de repub. quem refert Patritius lib. 9. de Regno, & regni inſtitutione, tit. 9. Addunt Prelati, vt lux ipſa dicãtur. Matt. 5. Vos eſtis lux mundi: non ſolum exemplis inreprehenſibilis vitę. ibid. Sic luceat lux veſtra, &c. ſed iuſtiſſimis etiam, ac ſalutaribus præceptis. Prouer. 6. Quia mandatum lucerna eſt, & lex lux, & via vitę. Secunda à colore, qui eſt, ſecundum Ariſt. de ſenſ. & ſenſi. cap. 3. extremitas perſpicui in corpore determinato; ſecundum verò Platonem, vt refert Simplicius ſecundo de Ani. t. 60. eſt lumen quod-

dam.

dam. Crederem, ni fallor, inter ipſos concordiam ita ſtatui poſſe, vt lumen ſit ratio formalis, qua color ſit actu viſibilis ex parte medij. 2. de Ani. t. 73. ſuperficies verò corporis terminati ſit eſſe materiale ipſius coloris. Alb. Mag. eod. lib. trac. 3. cap. 7. & in ſumma de homine, in q. de ſubſtantia coloris. Vel, & fortè clarius, colores aliquando fiunt ex accidenti, nec ſunt permanentes, vt eſt color iridis. 3. Meteo. c. 4. & ibi lumen receptum à diaphaneitate, & opacatum à nube eſt forma, & ſubſtantia coloris; at diaphaneitas nubis, & opacitas ſe habēt loco materię. Plerunq; veri ſunt ac permanentes, eadem habentes principia, ita vt lux quædam interna procedēs ex partibus igneis ipſius miſti gerat vicem formæ; ſed diaphaneitas aeris; & aquæ cum opacitate terræ in eodem miſto, vbi prædicta lux recipitur, materiæ locum habent. Habet ſub ſe color multas ſpecies, è quibus duo tantum ſunt colores ſimplices, nempe albus & niger; vel quia ſequuntur elementa. Ariſt. de color. capit. primo, vel quoniam carent omni alio colore; immo omnium aliorum ſunt fundamenta, & principia componentia. leg. 3. C. de veſtibus olobr. libr. 11. qui verò ex ipſis componuntur miſti, ſeu medij vocantur. poſt prædic. cap. de

oppoſit.& 1. Phyſ.t.43.& licèt multi, ac varij ſint propter multiplicem, ac variam ipſorum mixtionem, in de ſenſ.& ſenſ. cap.3.nõ omnes tamen ſunt delectabiles.eod.cap. De his igitur, qui delectabiles ſunt,inter delectabiles de præſtantioribus, & inter præſtantiores de ijs ſolummodo, qui in inſignibus Domini mei reponuntur,ſuis cum ſignificationibus tractare intendo. Inter oẽs colores quinque ſunt cæteris præſtantiores, atque iucundiores: albus inter ſimplices, qui ſecundum Auer. in paraph. de ſenſ. & ſenſ.fit ex admiſtione ignis clari cũ aere. Hic diẽ repræſentat. Bar. de inſign.& arm.col.4.nu.26.Confunditur cum argenteo, & candido ex Ouidio in epiſt. Leander Heroni, ibi:

Hanc ego ſuſpiciens, faueas ò candida dixi,
Deinde;
Quanto cum radijs fulges argentea puris.

Oculos maximè delectat, ac Lunæ tribuitur per ea, quę ſupra; immo propterea aquam, & margaritas repræſentat; aquę enim & aquatilium omnium Dea olim Luna dicebatur, cum magnum ibi dominium retineat. Alb. Mag.de proprieta.element.lib.1. tract. 2.c.4. Denotat ferentis ipſum ſuis in inſignibus maximam eloquentiam.c. legimus. ver. legitur.37.diſt.integritatem inſuper. Tyleſ.
de

de color.cap.4.atque puritatem animi.Psal. 50. Asperges me domine hyssopo,& munda bor: lauabis me, & super niuem dealbabor. Rationem arbitror,quoniam albus color, vt dictum est, ab omnibus alijs segregatur, & non è contra. Spem deinde cum innocentia Luc.11. Vestimenta autem eius facta sunt al ba, sicut nix. Victoriam, Apocalyp.3. Qui vicerit sic vestietur vestimẽtis albis:& 7. Qui erant amicti stolis albis venerunt triumphan tes de tribulatione magna. Si montes alti eo figurentur, supremam cum quiete prælationem significat,vt Isa. 2. Erit in nouissimis diebus præparatus mons domus Domini super verticem montium, & fluent ad eum om nes gentes:& Apocalyp. 21. Ciuitas Sancta habet murum magnum,& altum;idest in Mõ te Alto fundamenta sua tenet. Inter mistos colores, viridis non infimus certè, sicut alij, ex albi, ac nigri mistione generatur. Arist. de color. cap. 2. licèt ipse sit albo vicinior, quàm nigro. Est proprius herbarum, & arbo rum,habens cum smaragdo proportionem; lætitiam insuper, ac iuuentutem insinuans;& inter virtutes, amorem, honorem, spem, & amicabilitatem. Eo tempore Iulij Cęs.Alexia Vrbs Galliæ præclarissima vtebatur in campo suorũ armorum, vbi erat bos aureus

exiens de nube argentea. Caſſ. 1. par. concl. 67. Concoquitur aliquando in fructibus, & miſtus ex croceo, ac rubicundo euadit; vt in pyro, multa denotans, ſed cordis præcipuè maximam cum lætitia quietem, vnde ipſum quomodocunq; ſuis in inſignibus quis gerat, ſe ad ſui optati finem perueniſſe clarè oſtendit. Sequitur cæruleus, quaſi cæluleus. Ant. Tyleſ. de colori. cap. 1. vnde cælum ipſum cærulea templa Ennius nuncupauit. Vulgo dicitur azureus; quomodo autem fiat auctores non dicunt; crederem tamen ipſe optima ex aeris, atq; aquæ commiſtione illum reſultare minimo de terreſtri concurrente. Correſpondet Ioui inter planetas, aeri inter elementa, & ſapphiro inter precioſos lapides. Denotat eiuſdē ferentis iuſtitiam, caſtitatem, humilitatem, ſanctitatem, deuotionem, ac puritatem. G. Benedic. in ſua repeti. cap. Raynut. in ver. duas habens filias: & Ioan. Ludou. Viuald. in de laudibus liliorum Francię. Inuenitur etiam ruber, habēs multum de igne. Ariſt. de colori. cap. 2. vnde ipſi correſpōdet inter elementa, ſicut Marti inter planetas. Bart. cita. loco numero 5. & leoni inter animalia præſtantiſſimo, cuius generoſitatem, ſagacitatem, & fortitudinem nullus ignorat & Diuinis in literis pro fidelium patre accipitur.

pitur. Maurit. in ſuo Lexicon in ver. Leo: immo pro ipſo Chriſto; Apocalyp. 5. Ecce vicit Leo de tribu Iuda. Cum carbunculo deniq; & denotat eiuſdem gerentis ingenij ſublimitatem, virilitatem, charitatem, liberalitatem, & abundantiam per eoſdem citato loco. Subalternat ſibi multas ſpecies, ſanguineum ſcilicet fuluum, flauum, rubidum, rutilum, rubicundum, & purpureum. Gel. lib. 1. Fit mentio de ipſo, ſicut de albo, & aureo. Cant. 4. Dilectus meus candidus, & rubicundus; caput eius aurum optimum. Eſt certè color aureus omnibus ſimpliciter præſtantior; ille pręſertim, qui leonis pelli ſimilis eſt & fuluus, viridi ac rufi adęquata miſtione, nuncupatur; vnde iucundiſſimus à Tullio meritò dicitur, & veſtes nulli ſub ipſo, præter Principes ſupremos, ferre licet. l. 2. C. de veſtib. olob. & aura. libr. 11. Soli dicatus eſt, topatioq; aſſimilatur, diuitias ſignificanti, fidem, ſapientiam circa res diuinas, fidelitatem, & dominium. Cæl. lib. quarto antiqu. lectio. cap. 24. Sicut igitur præcipuus eſt color auri, vt dictum eſt, ita qui regunt alios ab ipſorum præſtanti complexione atq; educatione emanantem, de Ioue vti ferunt, ſuauiſſimum, atq; iucundiſſimũ gerunt in ore colorem. De Prælatis inter alios

Apoſtolorum retinentibus locum, legatur, quãtum ad hoc, Tren.4.& 6.& D. Greg.32. moral.23. Tertia ratio ſumitur à põdere eiuſdem auri, necnon à ſoliditate,& complexione; eſt enim ipſum omnibus alijs metallis põderoſius, maximam habens adiunctam ſoliditatem; quod inde prouenit, quoniam habet humidũ cum ſicco terreſtri optime digeſtum: ſuperueniente ſulphuris optima,& arg. viui miſtione, præſtantiſſima redditur eius complexio. Alb. Mag.3. Minera.cap.5. Grauiter è contra Pręſides incedunt, nedum corpore, ſed animi etiam cogitationibus. Ariſt. Phiſiog. cap.10. non enim coiectant.6. Eth. Nicom.cap.9.ideſt, non celeriter decernunt; ſed iam decreta,ob plenitudinem poteſtatis, exequutioni celeriter tradunt. ibid. Eorundem conſilia, ingenij ſublimitate,atque quotidiano rerum experimento,ſolidiſſima ſemper inueniũtur.2.de Plan.cap.1. Et ſicut alios ipſi præſtant ingenio, ita quoque nobilitatis complexione,ex 2.de Ani.t.94. Quarta à ſono,& puritate: nihil impurum habet aurum admiſtum. D. Thom.vbi ſup. vnde, cæteris ſuppoſitis, de quibus iam, ſuauiſſimus de neceſſitate oritur ſonus. Superiorum ſimiliter vox ſuauiſſima eſt. ad Tit. 2. & Gerſ. par.2.in ſerm.facto. in Concil. Remen. Carent

rent etiã omni præ cæteris ferè macula. Quinta, & vltima ratio ſumitur ab incorruptibilitate, atque ductibilitate: ſolum aurum inter metalla, ſi ponatur in ignem, licèt liquefiat; non tamen corrumpitur, imo perficitur. 3. Meteor. cap. 6. Habet vlterius maximam ductibilitatem; quare facillimè in laminas, vel fila deducitur. Alb. Mag. 3. de Miner. tract. 2. cap. 2. Superiorum mitis, Prælatorum præcipuè voluntas ab effectibus incorruptibilis remanet. Eccl. 2. & Ariſt. 5. Poli. de Rege ita loquitur: Regnum ab ijs quæ ſunt extra; minimè corrumpitur, ſed ab ijs, quæ intra quod per illud Domini confir. Omne regnum in ſe diuiſum deſolabitur.

Circa ſecundum principale, naturæ primo diſpoſitionem contemplabimur: vocis ſecundo ſignificationem. Quantum ad primum, refert Alb. Mag. 7. de Ani. tract. 2. c. 5. quòd baſiliſcus rex ſerpentum, eſt guttis albis coronatus, hyacintique coloris; quare latinè Regulus appellatur. Teſtatur etiam pro veritate Ambroſius Pareus, in mare inſulæ Hiſpanicæ noui orbis quendã eſſe piſcem, Aloc dictum, habentem in capite coronã per quoſdam carneos, acutoſque monticulos deſignatam, quorum in medio cæteris qnidam eminentior extat, vt pirũ coronatum conſpicientibus

tibus

tibus appareat; nec mirum, cum in tam vasto mari ipsum vti Regem omnes pisces insequantur: Præter id, quod narrat Plin. lib. 10. cap. 29. de Vpupa, in quam, vt fabulantur Ouid. lib. 6. Met. Mart. lib. 14. & Seruius super illo Virgil. Aut, vt mutatos, & c. conuersus fuit Tereus Thracum Rex, quilibet optimè nouit ex plumis ipsam radiatam quodammodo coronam in capite habere. Nec est, qui nesciat Solem planetarum Regem radiatum figurari; sicut leonem quadrupedum dominum iubatum, idest velleribus, tanquam in radios distributis ornatum. Conspicimus deniq; omnes gallũ gallinaceũ vt multa alia relinquã exempla, cum sit auis maximè pugnãs, & de victoria gloriosè triũphans, cristatum caput coronę instar à natura retinere. Non parua nec pauca posse de ipso recẽsere; pro nũc tamẽ sufficiat; verũ non esse inter eũ & leonem inimicitias esse, sicut neq; minus ex ipso basiliscũ generari. Alb. Mag. de animal. lib. 23. c. 24. contra Plin. lib. 8. cap. 16. & Pier. Vale. in Hierogly. Quantũ ad secundum, radius, vt inquit Gab. 1. d. 30. q. 4. ar. 2. splendorem denotat; nec non sapiẽtum acumina. D. Greg. 34. moral. 7. atque sanctitatem. D. Hierony. super Iob. 41. & aliquando cum ipsa Regia corona cõfunditur.

Habe-

Habetur ex Virgi. vbi quot radij debeant esse in regia corona, ita declarat.

Quadriiugo vehitur curru Rex, cui tempora circum
Aurati bis sex radij fulgentia cingunt:

Necnõ cũ cornu; vnde Moses cornuta pingitur facie, quod non pauca significat. Primo fortitudinẽ, sicut ipsamet corona; adagiũ.n. erat: putabã cornua te habere.i. fortẽ esse: & dialectici dilẽma cornutũ.i. forte vocant argumẽtũ, eo quòd hinc inde respõdẽtẽ feriat. De corona autẽ in tali significatione legitur apud Anacreontẽ, nũc dissipatę sunt coronę ab oppido.i. remoti sunt muri, & per consequẽs fortitudo, Vel, alibi: Vrbis at iam iã perijt corona. Sumitur aliquando pro ipso regno. 1. Reg. 2. Exaltabit cornu Christi sui: & pro Eccl. Pręlatis. Ezech, 29. In die illa pullulabit cornu domus Israel. Multas insuper virtutes significat, benignitatẽ pręcipuè, largitatẽ, & hilaritatẽ; vt passim colligitur ex antiquis nũmis Hadriani, Sep. Gętæ Cęs. Marciæ Otacillę, & Faustinæ. Has igitur ob causas supremi Principes radiatas gerunt coronas; fortes.n. in suorũ tutelã esse debent, benigni ac liberales in eosdẽ, virtutũ ac sapiẽtiæ splendore maximè refulgentes. Vetustissimo comprobatur vsu; Apollineo enim in capite corona olim ex 12. preciosis, & acutis lapillis

impo-

imponebatur, & omnes Regum ſtatuæ ita figurabantur, vt refert Pieri. Valeria. lib. 41. in ver. Corona.

Circa vltimũ principale non multum hic immorabor; in communi enim ſolummodo verba faciam, alibi fortè magis appropriatè. Primo igitur, ſicut nõ ex qualitatũ inæqualitate, ſed ex ſua ſolũmodo voluntate indidit Deus virtutẽ gemmis agendi mirabilẽ; ita ſublimes Principes, alijs nõ omiſſis, à mero eiuſdem arbitrio omnia ritè, ac ſuauiter diſponẽte, dominium retinent. D. Hierony. ſuper Hierem. & Beda. in lib. de nat. rerum. Perſpicimus in gemmis, præter maximam ſoliditatẽ, hæc tria ſimul iuncta, luciditatem, diaphaneitatem, & colorem; ſed ingens eſt etiam Principum conſtantia, claritas, & ſplendor; immo Pont. Max. Soli pręcęteris aſſimilatur. Vgo Card. ſuper. Gen. ca. 1. ibi: Fecit Deus duo luminaria, &c. Intellectui, ſecundum alios, qui cæteras animi potentias, vt ille cunctos homines illuminat atque dirigit: & ſicut nullam in lapidibus illa tria ſimul compoſitionem importare videntur; ita Sum. Pont. eum repræſentat in terris, Deum .ſ. qui nullam admittit compoſitionem. Denotant communiter tandem, vt ſentiunt omnes, virtutes ſingulas, omnia merita; feruentem in primis charitatem.

tatem, dulcem pietatem, cordis humilitatem piam benignitatem, longam permanentiam, & Dei reuerentiam; quæ si quis mente sana inspiciat, congruentius nulli quàm Pontifici Max. omnium Domino conueniunt.

Quare sacratissimum Pont. Max. caput triplici in eadem mitra diademate coronetur.
Cap. I I I.

Vlgatissimum est dictum ex Arist. 2. Phys. t. 22. Ars imitatur naturam, &c. triplicem sensum generans. Primum effectus artificiales naturalibus sunt similes, siue illi præexistant, seu preexistere debeant. Secundũ, forma rei artificialis est similis formæ rei naturalis: & vterque de illis artibus verificatur quę naturę simæ dicuntur, atque circa res factas versantur. Tertium, agens artificiale in modo operandi agens naturale imitatur, quę imitatio in duobus posita est; sicut enim postremum producit effectum in forma specifica sibi similem: ita primum, prout in mente concepit, rem producit ad extra. Sicut vltimũ insuper ab imperfectis ad perfecta procedit, non secus aliud transire conatur, &

quod principaliter intendit, vltimò ponit in actu. eod.lib.t.sequ. Nemo igitur mirari debet, si, quod principaliter mihi proposui pertractandum, in hoc vltimum caput reiecerim. Conclusum fuit superius, vt rem ipsam aliquando aggrediar, supremos Principes meritò Diademate coronari; at quoniam nõ eodem modo omnes, nec eodem sub respectu illud gerũt, ideo rationes diuersitatis remanent inuestigandę. Quare Reges ita simpliciter nuncupati, cum Imperator etiã, præcipuè ante coronationem, Rex appelletur. post tex.in c.venerabilem, de elec. Alua.in c. 1. qui dicatur Dux. Immo & Pont.Max.Regem se posset appellare, si placeret. ca. alius, 15.q.6.& c.solitę. de maio.& obe.prętcr Petrum de Palud.in tract. de Potest.eccles. non placet tamẽ se ita nominare, nec ab alijs appellari ratione humilitatis. Matt.11.Discite à me, quia mitis sũ, & humilis corde: & Luc. 22.Qui maior est vestrũ fiat sicut minor. Vel, ad ostendendũ Principũ diuersitatẽ, sicut in potestate, ita in nominibus positã esse. Alua. in de Potest.eccl. vnico vtuntur in signũ dñij Diademate. Herod.lib.5.Et licèt legatur de Federico, sub tali nomine primo, ꝙ quinque coronas habuerit, & aureas; nõ simul tamen, nec eodẽ in loco illas gessit, sed apud diuersos

ſos pro regnis diuerſis. Habetur etiã Noruegiæ regẽ tres aureas habere coronas; non tamen in capite, ſed in ſcuto ſuorũ inſigniũ. Imperator, ita poſt coronationẽ propriè nuncupatus, glo. in c. vlt. li. 6. de reg. iur. in ver. Pontificatus. & ſi tribus coronatur coronis; non omnibus tñ aureis, nec ſimul iũctis, aut eodẽ in loco, ob diuerſas rationes. Primã. n. recipit in Aquiſgrano ab illius Epiſcopo, ac ferreã ad fortitudinẽ oſtendendã; quoniã infideles vincere, & rebelles cõculcare debet. Secundã in Italię ingreſſu à Mediolanẽſi Archiep. & argenteã, munditiã claritatẽq. eius oſtentantẽ. Tertiam deniq; à Pont. Max. Romæ in Ecc. D. Petri ad altare S. Mauritij, aureãq; in argumentũ dominij temporalis, quod ab eo recipit, ita poſt alios, quos ipſe refert Reſtaurus Caſtaldus in tract. de Imperat. q. 33. nu. 7 sũmus verò Pont. ſicut cęteris Principib. maior exiſtit, ita eminentiori modo coronatur. Vtitur Diademate in mitra, eo quòd in ipſo temporalis cum ſpirituali eſt coniuncta poteſtas; ſicut enim corona temporale dominium oſtendit, per ea, quæ ſup. ita Mitra ſpirituale. Ratio. diui. offic. lib. 3. cap. 13. num. 8. Numero tamen ternario, per ea, quæ infra; licèt nonnulli dicant ex veteri ſola conſuetudine ita eum coronari, non aduertẽtes,

quòd consuetudo, per Arist. est rationabilis imitatio,& ob id valida est,quia naturæ insidet. 2. Mag.moral. cap. 7. Neque considerātes multò plures, maioresque rationes esse, quare Pont. Max. ita coronetur ijs,ob quas nonnullis, vt dicetur,multa tribuuntur. Anulus in primis, licèt ad ornatū eo multi abutantur, fidem repræsentat, ex Cic. ad Qu. Fratrem, eoque propterea geritur in digito, qui minimo læuę proximior est: & unicus,cū vnica sit fides in corde radicata, vnde ad dictum digitum procedit quidam neruiculus. Gell. lib. 10. ca. 10. Et licèt dicat Galenus, 6.de vsu par. cap. 18. nullum neruum apparere in corde; non est nihilominus dicendum aliquam neruorum partem nō venire ad cor. Alb. Mag. 1. de Motu ani. tract. 2. cap. 3. & Matt. Curtius Papiensis cap. 33. in Mundini anato. Secundo, palmæ ramusculus Sanctis tribuitur Martyribus in constantiæ signum, eo quòd ponderi nūquam succumbat arbor illa. Tertio, datur Armilla Regi ad bonam operationem, sicut gladius ad vindictam significandam. 30. q. 5. 96. dist. c. Constantinus: sceptrum insuper in dominij firmitatis argumentum, quod quercu propterea confi ciebatur olim. Apollod. lib. 3. de Dijs. Quarto, gerunt Episc. particularibus qui præsunt

Eccl.

Eccl. illis in lætitiæ diebus, quando Gloria in excelsis, & Te Deũ laudamus decãtantur, circulum quendam aureum, vtranq; mitræ partem complectentem; propterea, vt scriba doctus in regno cælorum omnia proferre debeat de thesauro suo noua, & vetera. Mat. 13. Quinto & vltimo, ne singula referam exẽpla, Pontifex Max. pastorali non vtitur, literaliter loquendo, nisi fortè trãsiens per Eccl. Treueren. ext. de sac. vnc. cap. vnico; ibi enim maxima cum veneratione seruatur baculus pastoralis Diui Petri, quem misit ad Eucharium epis. illius Eccles. ita Innoc. in Speculo Eccl. Misticè verò vtiq;: est enim pastoralis in summitate curuus, ad attrahendum quasi ordinatus; ita vt Pontifex Max. omnes deuiantes, errores purgando ad se trahere debeat. Felinus in rub. de constit. col. 2. vers. benefacit. In reliquo autem rectus est, ob iudicij rectitudinem; Pont. enim Max. sui rectitudine iudicij omnes alios dirigit, ex psal. 22. & eo, sicut Mercurius caduceo, inter cæteros Principes pacem statuit. Vuolfang. Lazi. lib. 2. cap. 3. comm. Reip. Rom. dicit Pontificem Romanum ita coronari, quia Italiæ, Illyrię, & Africæ dicitur immediatè Præfectus. Nõnulli propterea melius rem intuentes, dixerunt Pontificem Max. vti Regno, vel

Tiara, vt inquit Alb. Castellanus in suo Pontificali, quoniam est Patriarcha, Prætor, & Præfectus. Cesar tamen Costa Maceratensis vir quidem doctissimus, propius accedẽs lib. 1. variarum ambiguitatum cap. 1. propositæ rei hanc reddit rationem; quia s. Imperium Christi tribus floret in linguis, Hebraica, Græca, & Latina. Solidatur per Chrysost. super Ioann. 19. dicentem, ideo Sanctissimæ Crucis inscriptionem tribus his linguis fuisse explicatam. Nouam hanc addit rationem; quoniam. s. Pontifex Max. vnam ex illis coronis gerit vti summus Sacerdos; aliã vti dono acceptã à Constantino, in quo subscribitur ei Innoc. 3. ser. 1. de Beato Syluestro: vltimam vti traditam à Clodoueo Frãcorum Rege, quod sequitur etiã Anastasius bibliotecarius Romani Pontificis. At multo plures, ni fallor, & fortè validiores valent excogitari rationes; & licèt grauissima sit res de qua agitur, ne aliqua tamen ratio me effugisse videatur, ex remotissimis etiam deducã exempla. Prima igitur ratio ex Aegyptiorũ monumentis desumi potest, vbi, vt legitur apud Pier. Valeria. li. 41. ad verbum anulus, cernitur quędam mulier caput habẽs tribus Regijs coronis insignitum, vt filiã, vxorem, & matrẽ Regis repræsentet. Summus Pont.

Eccl. sanctæ præest, quę eius filia itidé, vxor, & mater dici potest; & ideo tribus ipse coronis coronari debet. Dicitur si quidem filia, quoniam Pontifex Max. ratione prælationis & auctoritatis, qua vt gubernator præest ipsi Eccl. eius pater dici debet. D. Bernar. ad Ciuitatem Pisanam, vbi dicit, loquendo de Innoc. Papa, ora tuum, & vniuersitatis idest vniuersalis Eccl. patrem. Dicitur mater deinde; quoniam cum Pontifex Max. sicut cæteri fideles sit per baptismũ regeneratus, & in Eccl. gremio salutem obtineat, merito eius filius dici debet. Nec implicat eiusdem patrem, ac filium dici, cum diuerso sub respectu contingat; sicut per idem non implicat Christum Beatissimæ Virginis filium simul, & patrem appellari; vel episcopum, illius mulieris dici patrem, de qua natus est. Dicitur postremo vxor, & ipse sponsus appellatur, quod ita probatur. Quilibet Pręlatus dicitur sponsus Eccl. suę particularis. c. sicut alterius vxor. 7. q. 1. vbi dicit B. Callist. vxor episcopi eius Eccl. dicitur, in cuius signum anulum portat, ergo à fortiori, Pontifex Max. vniuersalis Eccl. sponsus dici debet. Confir. per c. Eccl. meæ. d. 97. & c. quoniam. ext. de immu. Eccl. lib. 7. vbi dicit Papa: Nos iustitiam nostram, & Eccl. sponsæ nostræ negligere nolẽtes, &c.

Secunda ratio ab illis elicitur, quę sub ternario numero Eccl. Sanctę tribuuntur; dicitur enim alicubi, cælum, terra, & ager: alibi hortus, fons, & puteus: nonnullibi, nauis, domus, & ciuitas: ſicut ſagena, templum, tabernaculum, regina, & amica, ſororque Chriſti: Conſtat deinde Pontificem Max. eius eſſe caput; dicitur .n. Ioa. 1. de Diuo Petro ac eius ſucceſſoribus: Tu vocaberis Cephas .i. caput, ſupple Eccleſię meæ; ita S. Anacletus in c. in nouo diſt. 21. & Iſid. 7. Ethim. cap. 4. inquit, quòd cephalim, Græca vel Syra lingua idem prorſus ſonat, quod caput penes nos; & ideo tribus coronis debet coniũctim inſigniri. Videantur ad hoc D. Aug. inter alios, ſuper pſal. 121. & D. Ambr. ſuper pſal. Beati immaculati in via. Addit Iacob. de Valent. ſuper pſal. 33. quod Eccl. militans tria habet atria, ideſt fidem, ſpem, & charitatẽ: vel tres ſtatus, in primo ſunt incipientes, in ſecundo proficientes, & in tertio perfecti. Dicitur militans contra tria, carnem ſcilicet diabolum, & mundum, ſemper vna, ſancta, & catholica exiſtens: habens ſub ſe Lunã .i. rerũ mundialium inſtabilitatem, terrenam opulentiam, & mundi fallacitatem: amicta Sole, ex Apocalyp. 12. ſecundũ gloſ. ordina. & Dionyſ. Carthuſia. i. gratia, ſecuritate, & veritate per

Chri-

Chriſtum,qui verus eſt Sol, mirabiliter exor
nata; quare iterũ eodem modo coronari debet. Tertia ratio ex quadam præeminentia ipſius Eccl.habetur;nec non ex quadam ſimilitudine inter ipſam & Lunam; eſt enim Luna cæli Regina, ſecundum Hieremi. & refert Rodigi.lib. 1.ca. 19.tribus inſignita coronis; prout motus illius vertiginoſus maximam nobis indicat poteſtatem, lux ſapientiam, & color ſuauiſſimum amorem. Quid autem Eccleſia potentius,lucidius,atque ſuauius? vnde triplici ratione ipſa quoq; Regina nuncupatur. Pſal.44. Aſtitit Regina à dextris tuis. Primo, quia coniux Chriſti eſt, in cuius femore ſcriptum habetur, Rex Regum, & Dominus dominantium. Apocalyp. 19. & coniux radijs mariti coruſcat. l. feminæ. ff. de ſenato.in auth. de conſuli. §.hæc itaq; colla. 4.& l.fin.in princ.C.de incolis.li. 10. Secundo quoniam pręeſſe nouit,ſecundũ D. Greg. & rectè ac ſanctè regere,vnde per Iſid. Reges nominantur. Tertio, ratione prælationis.gl. ſuper pſal.44.& D. Aug. ibid. Immo Regnũ ipſum appellatur. Iſai.9. Super ſolium Dauid, & Regnum eius.i. Eccl. ſecundum glo. quod regnum eſt à Deo immediatè fundatũ pſal.66. Homo natus eſt in ea;& ipſe fundauit eam altiſſimus. Si igitur triplici ratione

Regina nuncupatur, & Pontifex Max. cum ſit eius caput, ipſam repræſentat; caput enim ad totum corpus, tanquam ad capitatum, relationem habet, in predic. ad aliquid, ergo triplici ſimul corona debet coronari. Quarta ratio ex quodam antiquorum iudicio colligi poteſt; qui ſapientem figurare volentes, Ianum trifrontem effigiabant: & illum in rectorem vetuſtiſſimi Aegyptij eligebant, vt refert Marſi. Ficinus in lib. Mercu. Triſmeg. qui ſapiens, Rex, & Sacerdos Maximus eſſet eãdemque ob rationem quibusdam inſignibus idem inſinuantibus caput eius ornabant. Sed quis Pontifice Max. noſtro ſapientior, Rex maior aut Sacerdos vnquã extitit? Quintam rationẽ côuenięntiæ præbent, quę inter numeri ternarij perfectiones, ac ipſius Pontificis Max. ingentes prærogatiuas reperiuntur; eſt enim numerus ternarius ſecundũ Pythagoram, vt refert Ariſt. 1. cæl. t. 2. omniũ perfectiſſimus, cum principium, medium, ac finem complectatur, & conſequens omnia ſecũdum eundem: Pontifex Max. omnia apud nos in ſe continet; ſi non formaliter, ſaltem auctoritatiuè. 9. q. 3. conqueſtus. D. verò Ambr. inquit in lib. de Cura paſtorali; quòd ſicut aurum inter metalla, ita Pontifex Max. inter homines cæterorum perfectiones in ſe claudit.

claudit. Secundo, numerus ternarius, ex Eucli. multis in locis, a nullo alio metitur, & primus inter immensurabiles existit; non est similiter aliquis in terris, qui Summum Pont. eiusue actiones mensurare valeat. Nicolaus de Lyra super vers. Tibi soli peccaui. ps. 50. Cernitur aliquod in medio ternarij numeri; quod, secundum Plato in Timeo, vtrunque coniũgit extremum: Pontifex Max. illum repręsentat in terris, qui mediato inter Deum, & homines dicitur; Christum scilicet. 1. Timoth. 2. non solum, quia vt homo moriens, nos illi reconciliauit. Mag. 3. s. d. 19. sed etiã per participationem vtriusque naturæ, humanę. s. atque diuinę in suppositi vnitate. Gab. ibid. q. vni. arg. 3. dub. 4. Eum inquam, qui lapis dicitur angularis, duos in vna fide populos, Iudaicum nempe, atque Gentilem cõiũgens: & in quo tota fundamenti Eccl. structura sustentatur. Eph. 2. Possumus etiam dicere, quod repræsentet Spiritum Sanctum. i. charitatem illam communem, qua tanquam nexu. Pater, & Filius, vt personæ distinctæ, suauiter, ac indissolubiliter vniuntur. D. Th. 1. s. d. 10. ar. 3. & 1. p. q. 37. ar. 1. ad 3. Maximã vlterius numeri ternarij perfectionem esse, à signo ita habetur; ternario numero sacrificabant olim antiqui. Arist. vbi sup. Sed melius

tres viri sunt Abrahę. Gen. 18. & tres propagines personarũ in diuinis, Trinitatem designátes: tres Dei digiti. Isa. 40. eius eximiam potentiam ostendentes. D. Hieron. ibi: tres iuxta puteum viri. Gen. 29. fideles credẽtes Trinitatis mysterium insinuantes; ita Philo de Abrahã dum loquitur: & tres columnæ denique in vtroque latere atrij. Exo. 27. ostendentes, fidem, spem, & charitatem habentes. glos. ibi, & super 3. Reg. 6. Nunc Pontifex Max. Deum hic repręsentat, qui licet vnus in essentia, trinus tamen est in personis; tanta est eius potentia in terris, vt nullus eam nedum exprimere, sed nec concipere valeat. Rodericus Zamoren. in speculo humanæ vitæ. lib. 2. cap. 1. est omnium fideliter credentium caput. Turrecre. in ca. cum ad verũ. 96. & in ca. nullus. 99. dist. & fundamentum Eccl. cum sit Petri successor, de quo 16. Matt. legitur: Ego dico tibi Petre, quia tu es Petrus, & super hanc petrã ædificabo ecclesiam meã. in quo fundamento sunt radicatę tres illę virtutes, quæ theologicæ dicuntur, præter theologos in de conse. dist. 2. ideo tres illi simul coronæ conueniunt. Sextam rationem eiusdem Summi Pont. peculiares porrigunt eminentiæ. Primo enim quadam gręca dictione, Papa dicitur, quasi admirandus: vel commu-

nis totius orbis pater. Theoph. 1. epiſt. ad Timoth. cap. 2. à Syracuſis deducta, penes quos Papa, Papas dicitur, ideſt pater patrum Ger. 1. p. quęrens, an in cauſis fidei à Summo Pont. liceat appellare. Dicitur ſecũdo Pont. Max. Pontifex ſcilicet, vt Varroni placet, & Alex. ab Alex. lib. 2. Genialium dierum. cap. 8. à ponte ſublicio, Romæ olim, maxima vnde ipſius in ſubditos oſtenditur vtilitas; ſicut enim pons ille Tyberim ſuperare volentes aquarum ab impetu cuſtodiebat; ita mundũ nunc totum conſeruat Pontifex, atque cuſtodit. Additur Max. poteſtatis plenitudine. D. Tho. 4. ſ. d. 20. licèt quantum ad perſonalem adminiſtrationem, Pontifex Rom. ſpecialiter dicatur. Turrecre. ſum. de Eccl. lib. 2. cap. 36. vnde fit vt Rom. Eccl. quæ ſingularis eſt eius ſedes, omnium ſit aliarũ caput. 3. q. 6. cap. dudum. Appellatur tertio Summus Sacerdos, ideſt Dux Sacer. 2. Reg. 7. Elegi te, vt eſſes dux ſuper populum meum. Vel ſacra dans. 1. Pet. 5. Paſcite qui in vobis eſt, gregem. vel ſacra docens. Malach. 2. Labia Sacerdotis cuſtodiunt ſcientiam, & legẽ requirent ex ore eius. Et ſummus. i. ſupremus in tali genere, propter vniuerſalem iuriſdictionem ſuper tota Eccl. Aug. Triumph. de poteſt. Eccl. q. 4. ar. 6. Sub qualibet, immo

ipſa-

ipſarum ita progreditur, vt dicatur, ſecundũ Catald. de Boncomp. in tract. de poteſtate Papæ. nu. 14. Apoſtolorum hęres, primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abrahã, ordine Melchiſedech, dignitate Aaron: auctoritate Moyſes, iudicatu Samuel, poteſtate Petrus dux Chriſtianorum, ordinator, & paſtor, Sapientum magiſter, oppreſſorum refugium, & pauperum aduocatus, Senum baculus, malorum metus, bonorum gloria, virga potentum, malleus tyrannorum, & Regũ dominus; legum moderator, ſal terrę, & lumen Orbis. Quid mirũ igitur, ſi tribus ſimul coronetur coronis? Vlterius, eſt Eccl. caput & ſponſus, vt dictum eſt, & habetur in c. concilij Conſtant. & authen. de Eccleſiaſt. ti. col. la. 9. per gloſ. ſimiliter ſuper Iſai. 61. ibi: Dedit me quaſi ſponſum decoratũ corona, & c. necnon paſtor Ioa. vlt. Simon, paſce agnos meos, paſce oues meas. Eſt, inquã caput, vbi vigor maximus, ſtatus eminentia, & mentis valor apertè vigent; vnde legitur: De torrente in viuia bibit, propterea exaltauit caput. Caput, re vera conſtantiæ fundamentum, clemẽtiæ rorametũ, & prudẽtiæ documentũ ex Cant. 2. & Ezech. 4. Caput deniq; prudentia dirigẽs, potẽtia reprimẽs, & miſericordia ſub leuans. Eſt ſponſus etiã amator, gaudioſus,

virtu-

virtutibusq; ornatus. Sap.8.Hanc ego amaui,& exquisiui mihi spõsam assumere;& amator factus sum formę illius. Isai. 62.gaudebit sponsus super sponsam,& c. & 61.Indumento iustitię circundedit me,quasi sponsum corona decoratum. Past or, deniq; gregem suũ pascens, baculo tem poralis sustentationis, exemplo & eruditione; corripiens eundem baculo,iustitiæ,constantię,& potentiæ.Eccl. 18. qui misericordiã habet,docet, & erudit; sicut pastor gregem suum corripiens,& c.Michęę 7.Pasce populum tuũ in virga tua. Vtitur prudentia,solertia, atq;fidelitate.Luc.2. Pastores erant in regione eadem vigilantes, custodientes,& c.Non coactè,sed sponte;nõ turpis lucri gratia, sed amore;nõ vt dominãs sed gregis forma fact⁹ 1.Petri.Est.Petri nauis gubernator,fideliũ medic⁹,& consolator. Io. Scolasticus in sermone de cura pastoris. Suis precib⁹ victoriã tribuẽs,vitam cõcedẽs,& pacẽ cõseruãs.Roth.Senonẽ Archie.Beluacen. in oratione habita pro defensione iurisdict. ecclesiast. corã Philippo Rege olim Galliarum. Iterũ igitur tribus simul coronetur coronis. Ingens eiusdem auctoritas septimam largitur rationem; licet enim legis æternæ imitator; naturalis obseruator, & positiuæ moderator existat; D. Aug. 1. de libr. arbit.
nihil-

nihilominus ius Diuinum aliquando interpretatur, condit Canonicũ,& moderat ciuile Petr. Albinia. in de Pont. poteſt. quare fortis, pater ſæculi,& Princeps pacis nuncupatur. Petr. de Ancara. in repet. cap. 1. col. 2. in fine. Octauam poteſtas patefacit, quę omnem aliam humanam tribus modis excedit: dignitate, cum ſpiritualis terrena vita præſtantior ſit: cauſalitate, cum omnem aliam hic poteſtatem cauſet:& auctoritate, cum aliarũ auctoritatum leges confirmet. Nonam ab eius adminiſtratione habemus; eſt enim ipſe cauſa miniſterialis omnium credentium, in genere cauſæ finalis, efficientis, & formalis, ex D. Aug. 3. de Trin. c. 4.& eius adminiſtratio tria includit, totius ſcilicet reip. vtilitatem, ſubditorum vniuerſalitatem, & ampliandi reſtringendiue iuris facultatem. Idem, in de vera Relig. tom. 1. vnde dicitur viuus fons iuſtitiæ. Socin. conſi. 164. volu. 2. nu. 5.& omnia iura habet in pectore. l. omnium. C. de teſta.& c. 1. de conſtit. Decimã à rebus quibus aſſimilatur; primo enim dicitur ſimilis mõti Sinai. Exo. 19. vel ratione generalitatis; velutinamq; eo mediante deſcendit Deus coram toto populo Iudaico; ita Chriſtus mediante Pontificis Max. poteſtate, ſuper toto populo ſuo in lege noua deſcendit:

ſcendit:

ſcendit: vel propter ſublimitatem; quoniã, ſicut Mons ille eſt omni alio ſublimior, ita ceteris prælatis Pontifex Max. ſublimior exiſtit: vel intuitu legalis auctoritatis, ſicut enim de Monte illo lex data eſt; ab ipſo ſimiliter Summo Pont. humanæ leges omnes dependent. Aug. de Anco. in de poteſt. Eccl. q. 1. ar. 2. & glo. ſuper 1. ad Cor. cap. 15. Soli deinde aſſimilatur vt dictum eſt, & habetur in cap. Solitæ, de maiori. & obedi. qui ſacris in literis tria præſertim ſignificat. Primo Regem æternalem. Eccl. 26. vbi dicitur: Ipſe ſicut Sol oriens mundo in altiſſimis. i. ſicut Sol per excellentiam, ſolus lucẽs dicitur; ita ſolus Deus omnipotens exiſtit. Secundo virum omni virtutum genere preditum. ibi. 27. vbi habetur: Homo Sanctus manet in ſapiẽtia ſicut Sol. Tertio gloriam mundialem. ibid. 43. non minus enim quàm Sol pulchra eſt mundanis gloria atque fulgida. Aſcribũt vlterius philoſophi ipſi Soli tria hæc attributa, vt magnificus dicatur, munditiæ amans, ac facie pulcher quę omnia clariſſimè etiam oſtendũt tres meritò iunctas Pontificẽ Max. coronas in capite gerere. Vndecimam à relationibus, quas habet cum Chriſto; primo namque eſt eius Vicarius, & qui contrarium dicit mentitur. Bald. in. l. Barbarius Philip-

pus.

pus. ff. de officio præto. quare ficut in nomine Iesu omne genu flectitur, cælestium, terrestrium, & infernorum; ad Philipp. cap. 2. ita de Papa, secundariò saltem, & aliquo modo dici potest per text. in ca. vlt. 93. dist. Confir. cunctis enim viatoribus maior existit. 9. qu. 3. vbi dicitur, quòd Papa est iudex omnium, etiam sine appellatione, & per cōsequens omnibus maior, per text. in c. duobus iudicibus, de sen. & re iudi. vbi habetur, ꝙ iudex ordinarius non habet superiorem, nisi legē mortuam: & per Angelū in ver. iudex. n. 1. vbi dicit, ꝙ seruus, vel inferior, saltē vt sic, & in sensu composito, iudex esse nō potest. Nec obstat, quòd in confessione ab alio iudicetur & absoluatur; quoniam in illo actu sponte se huic, vel illi sacerdoti submittit, cui pro tunc auctoritatem delegat absoluendi; quare iudex delegatus, & particularis efficitur; cum Papa vniuersalis, & ordinarius existat. glos. in capitu. sanè. el 2. de offic. delegat. Dæmonibus deinde pręcipit ne corpora vexent humana. Luc. 9. ibi: dedit illis virtutem, & potestatem super omnia dæmonia: & Matth. decimo: dedit illis potestatem spirituum immundorum, vt eijcerent eos. Et quamuis Angeli sint in naturalibus eō maiores: cum non sint corruptibiles, passibilesuè,

Iesue, sicut ipse; in gratuitis tamen supereminet illis; nulli enim ex Angelis potestatem ligãdi dedit Deus, sicut ipsi, Immo dicũt Chrysos. in lib. de laudibus Pauli homil. 2. & Diony. de cælesti hierar. c. 7. ꝗ Pont. Max. est maior Angelis in sacramẽtorum administratione, in dominio permissione diuina, & in cognitione gratuitè reuelata. Est propter eãdẽ rationẽ, & habetur in c. cuncta per mundum, & c. per principalẽ. 9. q. 3. dominus totius orbis, in tres partes præcipuas distincti, Africã scilicet, Asiam, & Europam. Pomponius mela in princ. suę Cosmogra. & Strabo lib. 3. de situ orb. Optimus præterea pro secunda relatione imitator eiusdem vt existat, pro viribus conatur, ac debet. Fert propterea preter eam, quam gerit in pedibus, & illam, quibusdam cum catenulis quam habet suspensam ante pectus è collo; in signum, quòd crucis quatuor aureis partibus, aurea legalis Pont. lamina quatuor literis conscripta, quam in fronte gerebat, facilè cessit: quocumque exit cæteris crucem longè maiorem vt illam aspiciens Christi Passionem recordetur, exemploque eius, vanas, atque terrenas cogitationes omnino dimittat, vel vt quemadmodum sapientem decet, vnde sit ab eo erectus recordetur; vbi positus, quòue

assumen-

assumendus, optimè contempletur. Progrediens quotidie per vestigia Saluatoris; sicut ille potentia, scientia, ac bonitate sua nos à morte redemit:vnde merito secundum Isidorum lib. 7. Ethym.& Pelbartum li. 3. Rosarij theo. in Greco dicitur Soter & Christus: in Hebręo Iesus & Messias:in Latino verò Saluator & Vnctus;ita ipse à recto morū tramite deuiantes ad sanctam reuocare vitam,bonitate, scientia, atque potentia maximè studet. Quare triplicem in eo spiritum quiescere dicere valemus,consilij & fortitudinis, sapientiæ & intellectus, scientię & pietatis. Quis non fateatur denuò, modo quo dictum est illum iure optimo coronari? Sed Vrbs,vbi sedem tenet, duodecimam suggerit rationem; ibi enim qui olim regnabat, tribus simul iunctis coronabatur coronis, vt inquit glos. in cle. vni. de iureiur. Quare igitur Pontifex Max. ampliori modo qui hodie ibi residet, non itidē coronari debet? Vltimam præstat Innoc. 3. declaratio serm. 1. de B. Syluest. cū dicit: Veruntamen pro Regio diademate auri frigio vtitur circulari; cum Pontifex Max. Regno in signum Imperij vtatur:&c.

Hacten⁹ de numero,& situ coronarū ipsius; cur autē ibi gemmas habeat affixas,per pauca quę dicentur,peculiariter habetur. Primo

igitur

igitur scribit Aimonius lib. 1. cap. 24. Clodoueum misisse Romam D. Petro coronam mirum in modum gemmis ornatam, quæ vulgo nunc Regnum appellatur, miro etiam ordine à Paulo 2. decoratam, quod absq; ratione factum esse ab eis, minimè sentiẽdum est. Relucent maximè gemmæ; immo nisi, vt lucidæ, videtur in tenebris: Pontifex verò Max. instar magnæ facis Alto in Monte positæ se habet, quæ omnes Christi fideles illuminans, ad veræ salutis portum sine vllo dirigit errore. Quare illas in capite gerere debet, per quod, vt refert Rodig. antiq. lect. lib. 20. cap. 12. ex Lact. Firmia. sapientiæ atq; prudẽtiæ radium figurabant antiqui. Sapphirum præsertim ibi ferre debet, qui dicitur; lapis sanctus, secundum Helimandum; homines enim ad Sanctitatem disponit, & eternam gloriam significare videtur. ex 24. Exo. & 10. Ezech. Quare Moyses de mandato Domini. Exo. 28. vestem sanctam fecit Aaron summo Pontifici, vbi alios inter lapides pretiosos Sapphirum intexit. Tobiæ verò 13. legitur cęlestis patriæ portas, quas Põtif. nobis aperit, sicut eiusdem fundamenta, ex eadem gemma constructas esse. Nec non carbunculum, ab ignis similitudine ita nuncupatum denotat hic siquidẽ incorruptibilita-

tem, cum ignem non lentiat, lapidumq; sigil lum appellatur, cum omni lapidi figuram suam imprimere possit, & non è contra. Non est potentior apud nos Pontifice Max. omnes enim reprimit, & à nullo iure ipso reprimi potest, quare incorruptibilis, vt sic, est eius potentia. Et Chrysolithum aurei coloris, supremum dominium denotantem. Plin. lib. 37. ca. 9. Adamantem denique, Cyprium prę sertim, qui coloris est aerei, argenteiue potius: plurimum ad iurgia tollenda conferentem; sicut expresse ipsius Pontificis Max. inter omnes alios Principes est pacem ponere. Dioscor. 5. tract. hort. sanit. & in extrauag. Sixti Quarti, quæ incipit. Quemadmodum, de pęnit. & remiss. §. verum quia; immo, vt in Hieroglyph. habetur, Christum repræsentat, inter nos, & Deum qui pacem statuit.

DE OSCVLO SANCTISSIMORVM PEDVM PONT. MAX.

Qua Pontifex Max. adoratione sit adorandus.

CAP. I.

TSi deuotio Deum propriè respicit. D. Thom. 2. 2. q. 83. art. 3. & 4. vnde motus in cũ, voluntate non seclusa, dicitur, Astaxanus lib. 5. tit. 37. Vel eleuatio mentis in Deum, per pium, humilemq; affectum, spe, fide, charitateq; subnixum. Gers. tract. 7. super Cant. Mariæ: & Hug. in tract. de oratione; creaturas nihilominus, non minus in via, quàm in patria aliquo etiam modo respicere valet, vt pio saltem subalternatur amori. Palud. lib. 4. d. 12. q. 1. Eius præcipuos inter effectus veritas cõnumeratur. Ex Themist. in de amore liberorum. Quare, vt ex dictis Scrini memorabilibus colligitur, veritatem suauissimam amoris, deuotionisue filiam Iamblicus, & Polemon appellabant. Deuotio igitur, qua mirificè iamdiu in Dominum meum afficior, in-

dies in non ficto corde, instar ignis in fecundo pabulo exaucta me iterum excitat, vt à veritatis tramite; saluo semper meliori iudicio, nullatenus recedendo, hac Methodo pio lectori infrascripta proponam. Primo enim videbimus quod in præsenti titulo proposuimus. Secundo, quid & quotuplex sit osculum; deque osculi adorationis origine. Vltimo, vti de principali instituto, ad quod, vti ad terminum, priora capita ordinatur; quòd pedum per osculum adoratio soli Pontifici Max. iure optimo competit.

Ad primum reuertendo; quoniam ordine doctrinæ eorum tractatio, quorum præsupponitur cognitio præcedere debet; ideo quid, & quotuplex sit adoratio prius inuestigabo. Et quoniam in adorationis diffinitione honor, tamquam genus reponitur, ab eius diffinitione, vti à communiori incipiam, eandem ob rationem, & ex Aristot. 1. priorum capitulo. 5. 3. Phys. t. 2. & 2. de gen. t. 51. Honor, igitur, aliquando sumitur pro suo materiali idest pro eo, quod honoris gratia exhibetur alicui, de quo dicit Philosophus. 4. ethic. Nic. cap. 3. quod honor est maximum bonorum externorum. Aliquando verò, pro suo formali idest pro quodam

testi-

teſtimonio præeminentiæ, vel dignitatis. Alex. 1. parte quęſt. 33. Completè ita deſcribi poteſt. Eſt exhibitio reuerentiæ in teſtimonium virtutis, vel dignitatis. Poſt Ciceronem ad Plancum, & Ariſtot. 9. ethic. D. Thom. 2. 2. quæſt. 128. art. 4. & Lucas de Penna in lege 1. C. de Veteranis lib. 12. quibus conſonat Flaminius Lucenſis in tractat. de honore cap. 8. allegans, & rectè Ariſtot. 1. rhet. 8. Cunctis ſuapte natura gratus exiſtit. 1. rhet. cap. 18. nemo enim æquo animo fert honoris iacturam. 5. de republ. cap. 11. ideo vnumquemque illum decet expetere. 2. eth. cap. 8. etiam meritoriè; ſi ad gloriam Dei, & animarum ſalutem. D. Thom. 2. 2. quæſt. 131. Diuiditur primo in iocoſum, & ſerium. Primus fatuis, deluſiſue perſoluitur. Secundus, aut verus eſt, aut fictus: hic ab adulatoribus, aut expaueſcentibus præſtatur, ille vero à iuſta cauſa motis, qui bonis communiter debetur ſolummodò. 1. rhet. cap. 18. Inter bonos autem his præcipuè, parentibus, ſenioribus, prudentibus, dominis, Deo ſeruientibus; ſanctis deniqúe ac Deo Benedicto. Applicentur ſingulis hæc teſtimonia. Exo. 20. Honora patrem tuũ, & matrẽ tuam, vt ſis longæuus ſuper terrã. Leuit. 19.

Honora personã senum. Eccl.38. Sapientes in populo honorẽ hæreditabunt. Thi.6. Serui dominos suos omni honore dignos arbitrentur. Ibid. 5. Qui benè pręsunt Presbyteri duplici honore digni sunt. Diuus verò Aug. ita dicit in regu. Si templum materiale honoratur, quasi Deo dicatum: quantò magis rationale dicatum Deo per votum Religionis? Denique Psal. 135. Nimis, ideſt, valde, honorati sunt amici tui Deus. Et Psalm. 150. Laudate Dominum, &c. Eccl.7. Honora Deum ex tota anima tua. Et Prouerb. 3. Honora Dominum de tua substantia. Cæteris omissis, qui Deo, ac sanctis, ipsorumue rebus debetur, aut persoluitur honor, tamquã genus in diffinitione adorationis collocatur; ita vt dicatur, Adoratio est exhibitio reuerentiæ alicui personæ, aut rei propter eius excellentiam. D. Thom. 2.2.q.84.art.1. cui subscribit Armil. in ver. adorat. in princ. Et duplex est, largè loquẽdo, meritoria scilicet, & damnatoria, quæ abusiuè ita nuncupatur; cum idolatria potius, vel idololatria dici deberet, & est cultus, qui creatori debetur, ipsi creaturæ exhibitus. D. Thom. 2.2.q.94.ar.1. plures sub se continens species analogicè, dęmonum concernentes inuocationes, & delusiones cõsequutiuè. Gers. 2.p.reg. morali.

Est à Deo prohibita. Genes. 35. Abijcite Deos alienos. Exo. 20. Non habebis Deos alienos: & 1. ad Timoth. 1. Soli Deo honor, & gloria. Illa verò, quæ meritoria dicitur, & propriè adoratio, tres habet sub se species analogicè similiter contentas, idest, analogicè prædicatur de adoratione, quę Deo debetur. Et de illa, quæ debetur creaturis. D. Thom. 2.2. q. 84. art. 1. quę simul has tres species constituunt, Latriam, Duliam, & Hyperduliã, hac seruata methodo, & proportione, vt extremæ cum media cummune aliquod retineãt, à qua ita exhordiar. Est dulia, quantum ad quid nominis, quædam seruitus; dulos enim grecè, seruitutem dicit apud nos. Gab. 3. 5. d. 9. q. vni. sumitur tripliciter, propriè scilicet, communiter, & communissimè, idẽ. ibidẽ. ita vt species oẽs reuerentialis seruitutis sibi subalternet. Communissimè sumpta sub potissima significatione, cum Latria confunditur; ita vt nõ sit aliud Latria, quàm specialis seruitus soli Deo exhibita ratione sũmi dñij, vel summi boni. Scotus 4. sẽt: 4. 5. d. 9. post. D. Aug. super illo Matth. Dominũ Deum tuũ, &c. Solet etiam dici, Theosebia, grecè, vel Eusebia, idest, pietas latinè. id. 10. de Ciuit. Dei cap. 1. & quasi religionem importat, sed minus latè, vtque aliæ species, du-

plex eſt. interior ſcilicet & exterior, & actua lis quęlibet habitualiſue. Gab. in can. lect. 18. Super actualem adorandi facilitatem ha bitualem addit. Bonau. 3. 5. d. 9. q. 1. ar. 2. Conſiſtit interior in Deum credendo, ſperan do, eumq; diligendo, ob quod theologica dicitur virtus. ibid. quæſt. 3. Vel, eſt actus fidei, ſpei, & charitatis. D. Aug. in Enchi. ſumendo fidem pro aſſenſu veri intellectus, ab euidentia abſtrahendo: & charitatē pro actu voluntatis, quo Deus, vti rerum omnium finis, & principium, bonumq; optimum diligitur. Gab. cit. loco. Exterior verò in ſigno quodam ſenſibili, ad interioris proteſtationem. Richar. 4. 5. diſt. 15. quæſt. 2. artic. quarto in ſacrificijs. ſcil. vnde, Latria, ſacrificium etiam nuncupatur; vel canticorum in vocibus alijsq; ſimilibus, quæ cum honorem ſolummodo ipſi Deo deferendum habeat in obiectum, moralis virtus appellatur. Scot. 3. 5. d. 9. Completam vtraque ſimul hanc ponunt determinationem, eſt cultus, vel ſeruitus fidei in confeſſione exiſtens, cum laudis munditia, & pia cordis oblatione, ſoli Deo debita, ratione ſummi dominij, bonitatis, & poteſtatis. Iacob. de Valent. ſuper Pſal. 95. Dicitur, ſoli Deo, ad creaturarū differentiā tàm viſibilium, quàm inuiſibilium. Matth. 4.

Dominum Deum tuum adorabis, & illi ſoli ſeruies. ita ibi D. Anſel. D. verò Aug. 10. de Ciui. Dei. cap. 4. ita dicit. Obſequium, quo Deus còlitur, ſacrificium certè, nullus hominum eſt, qui audeat dicere deberi, niſi Deo: & ratio forte eſt, quoniã boni aliquid in Deo eſt, in nulla creatura repertum, propter quod peculiaris honor ei debetur. Hac eadem adorationis ſpecie Chriſtus etiã per conſequens adoratur; cum duas naturas, humanam ſcilicet & diuinam in vnico ſuppoſito complectatur. Boet. cap. 4. in de duabus naturis, & vna perſona Chriſti. quod ſuppoſitum ipſe Deus eſt, ac de eo habetur. Pſalm. 71. Adorabunt eum omnes Reges, &c. Similiter ſanctiſſima Euchariſtia. Gab. lect. 50. cant. Ratio autem eſt, non illa quidem, quam Ioan. Altenſtaic in ſuo Lexico theologi. in verb. adoratio, imponit Scoto 4. ſ. d. 11. q. 3. nempe, quod ibi adoretur Chriſtus contentus in pane, tamquam in ſigno; quoniam Scotus ibi ad hominem loquitur, quorundam leuem quamdam reſponſionem deſtruens; alibi verò non vnico in loco aſſerit in eiuſmodi cõſecratione veram fieri trãſubſtantiationem panis, & vini in verum corpus, & verum ſanguinem Redẽptoris noſtri.

Sed

Sed illa certè, quoniam ibi continentur verè realiter, & ſubſtantialiter corpus, & ſanguis, vna cum alijs, Domini noſtri Ieſu Chriſti: ac proinde totus Chriſtus. Concil. Trid. ſeſſ.13.can.1.& §.vlt.cap. firmiter credimus. de ſum.tri.& fid.cath.præter c.accipite,& comedite.de conſecr.d.2. Corpus ſiquidem, & ſanguis per ſe; cum terminus *ſint conuerſionis*:diuinitas vero,& anima concomitanter: immo Pater etiã, ac Spiritus ſanctus ibi conſequutiuè morantur:quoniam ſunt vnius indiuiſibilis eſſentiæ,à qua perſonæ,ſaltem ſecundum rem,non diſtinguũtur. Crux deniq; ſanctiſſima, in qua ipſe pependit, nec non claui, ſpinea corona, lancea, & cætera,quę pretioſiſſimo eius ſanguine fuerunt rubricata : prout ipſum pro nobis paſſum repræſentant, eadem prorſus coluntur adoratione. Pelbart.3.lib.ſui roſarij. Vnde, quando dicitur,O crux,aue ſpes vnica: ſumitur abſtractum pro concreto,ideſt,crux pro crucifixo. Holkot in lib. Sapientiæ. Aliæ cruces ſimiliter, ſiue pictæ, ſiue aliqua in materia ſculptę,debent adorari:quia nõ niſi in quantum ipſum repręſentant. Gerſ.tract.8.ſuper cant. Mariæ,& D.Thom.3.5.d.9.q.2. Damaſ. verò lib.4.ca.18.ita dicit. Cum Euangelia honoramus, non materiam honoramus; puta

char-

chartam, vel atramentũ, quibus ſcripta ſunt: ſed illum, cuius verba ſunt, & fuerunt. Similiter, cum crucem adoramus Chriſti, non crucis materiam; puta lignum, vel aurum: ſed Chriſtum crucifixum, cuius figuram ipſa repræſentat, veneramur. De laudibus huius figuræ ſanctiſſimæ ſcripſerunt egregiè Rabanus epiſcopus Maguntinenſis per lib. duos. D. Antoni. 2. p. ſuarum hiſtor. tit. 14. c. 5. §. 2. & Abb. Clumiacen. lib. 1. epiſt. ſuper illo Matth. 24. Virtutes cęlorum mouebuntur, &c. Fuit eadem figura, priuſquam etiam in ipſa Redemptor noſter pateretur, ſummo honore habita, vt clarè colligi poteſt ex Aegyptiorum monumentis, ex Ezech. 9. & Gen. 48. Ideo non ſatis probè eos facere ſum ſemper arbitratus, qui locis impollutis vel eam pingunt, vel pingendã procurant. Nec ſecus eſt arbitrandum de alijs eiuſdem imaginibus; idem enim ad imaginem, & imaginatum motus exiſtit. D. Tho. loco iam citato. Dulia, communiter ſumpta, eſt ſeruitus reuerentialis erga rem aliquam, propter aliquod ſpeciale in illa repertũ; vnde idem eſt, quod Hyperdulia, ab hyper, ideſt ſupra, & dulia ita nuncupata, quaſi excellens dulia. Alex. de Ales. 3. p. ſum. q. 3. Hæc, iure, ipſa coluntur; Chriſti nempè humanitas; ſi, per impoſſibile

con-

contingeret, quod à diuinitate ſeparata exiſteret, ſicut vſu euenit de præputio, vel eius ſanguine, qui Romæ in Lateranenſi Eccl. conſeruatur. Et licet Damaſ. dicat, quod ſemel aſſumpſit, de verbo diuino intelligendo, numquam dimiſit; intelligitur tamen, ſecundum Medin. in 3. p. quæſt. 5. art. 2. de partibus præcipuis, quę ſecundum ſe totas ad humanæ naturæ pertinent veritatem. Idē etiam fieri deberet erga totum eiuſdem corpus, & ſanguinem, ſi extra neceſſariam connexionem cum diuinitate, in altaris ſacramento adoraretur; quod tamen contingere non poteſt; cum humanitas diuinitati ſit ſemper in verbo coniuncta; & ideo ſemper latrię cultu adoranda. Bonau. 3. 5. d. 9. Quòd autem humanitas Chriſti, ſi per impoſſibile à diuinitate ſeparata exiſteret, non latria, ſed hyperdulia eſſet adoranda, clarè inde habetur, quoniam eſt creatura; licet omnium aliarum ſecundum gratiam, & gloriam perfectiſſima. Gab. 3. 5. d. 9. & lect. 50. can. Præterea beatiſſima Virgo, non vt ſancta ſimpliciter, ſed, vt Chriſti mater. Bonau. ibid. q. 3. Denique Crux eadem, in qua Saluator paſſus fuit, lancea, claui, &c. non vt ipſum repręſentant; ſed quatenus res eius ſunt. D. Tho. tertia quęſt. 25. art. 5. & ſanct. Antoni. 3.

parte ſum. tit. 12. capitulo 9. §. quarto. Dulia propriè ſumpta, ita ſimpliciter nuncupata: cum primum in tali genere analogatum ſit, vt deduci poteſt ex 4. Metaph. t. 4. licet etiam Deo competat, cum omnis creaturæ perfectio eminẽtius in ipſo reperiatur. Auct. de cauſis capitu. 1. hac habita ratione, quoniam cui magis perfectum, etiam minus conuenit perfectum. 2. de ani. t. 15. per Antonomaſiam nihilominus. Bonau. ead. diſt. 9. vlt. Propriè, ſeu appropriatè loquẽdo eſt honor, vel ſeruitus debita creaturæ intellectuali. D. Thom. 2. 2. q. 130. artic. tertio. Angelis ſcilicet bonis cuiuſcunq; generis, ſeu ordinis: Sanctis, inter quos præclariſſimo modo beata virgo connumeratur, & ipſorum reliquijs. D. Thom. 3. p. q. 25. art. vlt. Similiter eorundem veſtibus, quatenus illæ habent ad ipſos relationem quandam; vnde inquit. D. Antoni. tertia parte ſum. tit. 12. cap. 9. in princ. quod qui habet affectum ad aliquem, etiam ea, quæ de ipſo poſt mortem relinquuntur, veneratur. Necnon imaginibus, non ſolum ex antiquorum inſtituto, qui etiam, licet perperam, Deorum fictorum, ſeu potius dęmonum illudentium, colebant imagines, iuxta illud Ouid. de Ponto lib. 2.

Sic homines nouere Deos, quos arduus æther.
Occulit, & colitur pro Ioue forma Iouis.

Sed propter Conciliorum quoque decisiones, & canonum; præcipuè Concil. Trid. sess. 25. in princ. cap. perlatum, & cap. venerabiles. de consecr. d. 3. quas fuerunt postea sequuti glo. ibi. in ver. fregisse: & Card. in clement. vni. in ver. O excellentissimum, de reliq. & venerat. Sanct. Rationem autem, ob quam sanctorum imagines adorādæ fuerunt in Eccl. sancta introductæ, reddit D. Bonau. 3. s. d. 9. q. 2. nempe, vel propter simplicium ruditatem, qui scripturas nō intelligunt, vel legere non possunt; aut propter memoriæ labilitatem; cum ea facilius obliuioni tradantur quæ audiuntur, quàm ea, quæ videntur: seu ob affectuum tarditatem, vt in illis, quæ ipsi gesserunt, ac si oculis cernerent, ad deuotionem excitentur homines.

De Pontifice autem Max. communiter sentiūt Doctores, quòd Dulia sit adorandus, his rationibus. Primo ratione prælationis; cū sit omnium dignitatū culmen Purpura. post Iaso. in l. 1. de offic. eius, cui mandata est iurisdictio, vbi ponit amplè quibus honoribus Pont. Max. supra omnes honorari debet. Secūdo ratione sanctitatis. tit. in l. 1. C. de sum. Trini. & fid. cath. glo. in clem. 1. de iudicib.

Card.

Card.in clem. 1. de probat.Et Gerſon in 1. par. de pot. Eccleſi. conſiderat.2. vbi dicit: Papa ſine mendacio dicitur ſanctiſſimus, & ideo poteſt adorari cultu duliæ. Nec obſtat, quòd ſit viator; quoniã, licet in ſenſu diuiſo poſſit errare; minimè tamen in ſenſu cõpoſito,& in iis, quę sũt fidei.Luc.22.Ego pro te rogaui Petre,vt nõ deficiat fides tua.In actibus vero moralibus,ad voluntatẽ ſpectantibus, ſub eodẽ ſenſu cõpoſito, eum deficere, nõ eſt defacili arbitrandum; cũ Chriſti vicẽ gerat.40.d.nõ vos,& Abb.in c.cũ veniſſent, de iudic.col.3. Sed quod aliquis detur ſanctus in via, his apertiſſimè monſtratur.Pſal. 17. Cum ſancto ſãctus eris,&c.Eccl.27.Cũ viro ſancto aſſiduus eſto.Et 1.Petri 7.Sancti eſtote,&c.quibus omnibus in locis de ſãcto in via, & non in patria fit ſermo; ſiue ſumatur ſanctus à mũditie, quaſi ſãguine tinctus, cum olim qui purificari volebant hoſtię ſanguine tingebantur. Iſid.lib.10. in ca.ſapiẽs, de etymo.Siue à firmitate in bonis operibus & fide.D.Thòm.2.2.q.8.art.vlt. & Vlpia.in l.ſacra.§.propriè.ff.de rerum diuiſ.

Osculum quid, & quotuplex sit: deq; osculi adorationis origine. Cap. LI.

Vamlibet diximus adorationē in internā, atq; externā secari, postremāq; nōnullis in signis exterioribus locatā esse, quæ signa æquiuocè ad tres illas adorationis species ordinātur, & inter ipsa non infimū quidem locum retinet osculum, de quo proposito ordine, literaliter tantum in præsenti cap. tractare intendo, ad quod principaliter mihi proposui, vt gradatim deueniam. Humaniores igitur literas profitentes quasi paruū os, osculum appellant, quæ declaratio, paronomasia potius. i. vocis collusio, quàm diffinitio dici debet. Dico vocis collusionem, non autem etymologiam, secundum quam osculū quasi oris cultus dici debet, ob quod Hebræi osculi nomine venerationem intelligunt. D. Hieron. aduersus Ruffinum. Deregitur hic error nolentium inter vtramque discrimen ponere, vt Viglij in instit. tit. de testa. ord. nu. 3. & 4. Imo. & glo. in l. 1. ff. de acqui. poss. & in l. 2. C. de constit. pecu. Quem errorē apertius demonstrat Boet. cap. 6. de diff. dum inquit,

-quit,quædã esse nomina,quæ licet vocis collusioné nó recipiãt;cũ nulla sint cópositione cõnexa;habét nihilominus etymologiam:vt consul,secundũ Ciceroné in Pisoné, à cósulédo dicitur,iuxta suã etymologiã, & nullã, vt patet,vocis habet collusioné. Alij ré ipsã intuétes,vt Ceruariésis.2.tom.Sylu.allegoria.in verb.osculũ;& Pictauiésis 2.par.repertorij moralis eod. in verb. dicunt, osculum amoris signum,& beneuolentię esse, vbi sumitur signum pro eo, quod præter speciem, quã offert intuenti,manuducit eum aliquod in occultum,cuius signum existit. Arist. cap. 12. rhet. ad Alex. Additur,amoris, quoniã osculum,philema,dicitur græcè, à verbo phileo,quod amo significat, immo, vt amor varius est, ipsũ ita quoq; per variationem multiplicatur, vt infra. Nó absq; causa ponitur tertio loco,beneuolétiæ;quoniã osculũ non est signũ cuiuscũq; amoris,sed rationalis tãtũ; ita vt hominé solũ proprie respiciat; est auté beneuolétia erga aliqué bona volũtas. Hugo de S.Vict.post Arist.8.ethic.c.2. dicété:Beneuolétia est,qua alicui benè volumus & optamus volũtate rationali.Vnde distĩguitur ab amore,sicut species à genere licet ipsa quoq; sit amicitia cómunior; addit. n. supra ipsã amicitia notitiã,& reciꝓcationé;quare

dicebant Arist. 8. & hic. cap. 2. quòd amici debent se mutuò bonis affici; Diogenes verò in de vita, & morib. philosophorũ, ꝙ amicitiæ est animorum æqualitas. At beneuolẽtia absq; reciprocatione ad ignotas etiam terminari potest, vtilitatem cũ fugiat. 9. eth. Nic.om.capit. 5. & quamuis hæc multis alijs modis nunquam tamen osculo conuenientius ostẽdi potest. Est propterea triplex osculum, fraudis scilicet vel fictæ beneuolentiæ; Libidinis, & sanctitatis D. Thom. lect. 1. in epist. ad Rom. 16. vel, falsitatis, voluptatis, & charitatis. Primum reducitur ad amorem falsum, & proditiosum: secundum ad amorem carnalem, & concupiscentiæ: tertium ad verum amorem, officiosum, & amicitiæ. D. Bern. in paru. sermo. sermone. 54. super illo Cant. Osculetur me osculo oris sui, &c. Osculũ fraudis dicitur etiam Dęmonis; quoniam ipse primo finxit hominem osculari, mundi fraudulenter prospera pollicendo. Figuratur in Ioab, qui tenens mentum Amasę osculando occidit eum. 2. Reg. 20. sub eo continentur osculum proditionis, quo Christum Iudas fuit osculatus. Matth. 26. & osculum adulationis. Eccl. 29. Donec accipiant osculantur manus dantis, & in promissionibus humiliãt vocem suam. Osculum volupta

tis

tis,libidinisue, de quo immundi Lyrici multa scripserunt; Legitur de ipso Prouer.7. Apprehensum deosculatur iuuenem, & procaci vultu blanditur. A D. Paulo 5. ad Ephes. turpitudo vocatur; cũ extra matrimoniũ peccatũ sit mortale. D. Antoni.3.p.sum.tit. 5. cap. 1.§.9. Tabie.verò videtur illud reponere inter actus ordinatos à natura ad carnalẽ delectationem; ac si diceret, de se luxuriosum esse, & per consequẽs semper peccatũ mortale, quod enim per se inest alicui, semper illi inest. 1.post.tit. 9. At ipse cum D. Thom. 2. 2.q.94.dicendum arbitror, ex circunstantijs ipsum luxuriosum effici; ex intẽtione scilicet ac delectatione osculantis. Immo, si rectè inspiciatur, ad venerandum potius, quàm ad libidinem est osculum à natura ordinatũ; quare vnum, & idem verbum, proscyneo, apud grecos osculari, & adorare simul significat. Cauendum est vtiq; propterea ab osculo luxurioso, mulieribus præcipue, cum per ipsũ, præter animæ læsionem, dotem quoq; amittant. Ita Deci. in rub. de iudi. col. 2. Curt. in feud. 4. p. in 5. cau. & Hyp. in l. patre, vel marito. col. 2. ff. de quæst. Et ratio est, quoniam est pars adulterij. Egid. Roma. de regimi. Princip. li. 2. par. 1. cap. 9. Franc. Ripa in rub. de iudi. col. 3. & Baue. in §. est autem.

de hęr.inst. col. 1. & 2. De osculo sanctitatis habetur Cant. 8. Quis mihi det te fratrem meum sugentem hubera matris meæ, vt inueniam te foris, & deosculer te. Vbi largè summi debet sanctitas, ideſt, vt dicit, abstinentiam carnalis commiſtionis, & concupiſcentiæ. gloſ. super 19. Exod. & 1. Reg. 21. Vnde illi pueri sancti à Dauide vocantur, à mulieribus qui sunt mundi. Aut pro virtutibus, quibus in proximum laudabiliter afficimur, ideſt pro charitate, pietate &c. Quare multiplex ad officioſorum multiplicationem officiorum exiſtit. Primum eſt illud, vt quodã hinc etiam ordine procedam, quod ex consuetudine in amicitiæ solummodo signum vltra montes largitur. Armil. in ver. osculum. Dixi, solummodo, quoniam si ad libidinem incitaret, à peccato non excusaret. Gab. 4. 5. d. 16. q. 3. ar. 3. Illud eſt secũdum, quod reconciliationis appellatur; eſt autem reconciliatio amicitiæ reparatio, vel in gratiam reſtitutio. D. Thom. 4. 5. d. 15. ar. 5. Legitur de eo. 1. ad Theſ. vlt. ibi. Salutate fratres in osculo sancto. In Miſſa autẽ dari debet ante communionem. de conſe. d. 2. vbi sacerdotes tria deosculatur, altare scilicet, librum, & diaconum vel imaginem ab eo præsentatam; in signum triplicis reconcilia-
tio-

tionis, ad Deum nempè, ad ſeipſum, & ad proximum; Chriſtum enim altare, conſcientiam liber, & proximum diaconus repręſentat. Tertium charitatis eſt oſculum, quę ſecundum Theo. communiter 4. 5. d. 27. ſumitur pro rectiſſima animi affectione, qua Deus diligitur propter ſe & proximus propter Deum, eoque ſplendidius ex omni virtutum genere floret, quò Deo propior eſt. Paulus Cortes. libro 3. diſtinct. 7. & ſicut amicitia, fundatur in beneuolentia, à qua, vti genuinus effectus, oſculum pullulat. Eo inter ſe viri boni deoſculantur; vnde Dauid, & Ionatha mutuo ſe flentes oſculati fuere. 1. Reg. cap. 20. & idem Dauid oſculatus eo fuit ſenem Berzellai 2. Reg. 19. Augetur aliquãdo quadam à congratulatione; vt contigit, quãdo Samuel Saülem in Regẽ à ſe vnctum oſculatus fuit 1. Reg. 10. Quartum pietatis, quæ, vt proximum reſpicit, in parentes, & patriam principaliter tendit, non excludendo amicos, conſanguineos, & conciues. D. Thom. 2. 2. quæſt. 101. artic. 1. Eiuſmodi oſculum leniter in fronte dari debet. Cœlius Rodigi. tertio antiq. lect. capit. 26. Eo prodigum filium reuertentem oſculatus fuit pater. Luc. 15. ſimiliter Iſaac filium ſuum Iacob. Gen. 27. & Iacob

deinde filium ſororis ſuæ.ibid.29.immo Rachelem adoleſcentulam conſaguineam ſuā, quod hodie quoq; licere, aſſerit Armil. in verb.oſculum; valde periculoſum mihi tamē videtur; cum ſemper diabolus inſidias nobis parare contendat; fieriq; nequeat, picem tangere, cui mulier eſt ſimilis. Eccl. 13. & ab ea non coinquinari. D. Antoni. 2.p.5.t.5.cap. 1. §.9. Nec vnquam in mulieribus comendabile viſum eſt, vt à conſanguineis ſe oſculari permittant, multum quinimo laudantur mulieres ex verecundia, & modeſtia. Eccl.7. gratia verecundæ mulieris eſt ſuper aurum, & 26. gratia ſuper gratiam mulier ſancta, & pudorata. Virg. de Didone,

„ *Tum breuiter* Dido *vultum demiſſa locuta eſt.*

Habetur pręterea in c. honorantur. 32. q.2. Ratio eſt, quoniam modeſtia pudicitiæ comes, & cuſtos exiſtit. D. Ambr. 1. offici. & gl. in l. ita nobis, in princ. C. de adulterijs prę ter Fulgoſium. tit. de pudore. lib. 4. & Tiraquellum in leg. connubia. l. 9. Quintum, & vltimum eſt oſculum adorationis, & reuerētiæ, quæ, ex D. Thom. ſuper Pſal. 34. eſt honor in virtutis teſtimonium exhibitus. Vel, eſt timor quidam initialis, & caſtus. Legitur de eo Luc. 7. Oſculum mihi non dediſti, hæc autem, &c. inſpectaq; etymologia ſolum ip-

ſum

ſum proprijſſime oſculum dici poteſt,per ea, quæ ſup. ex quibus cũ habeatur,quòd oſculari nil aliud eſt,quàm ad os aliquod adorãdum referre:ſequitur apertiſſimè genuinum adorationis effectum oſculum eſſe,& per cõſequens vna cum ipſa adoratione; effectus enim peculiares à ratione intrinſeca alicuius rei emanantes,ſimul tempore ſaltem,ſunt cũ re illa,vt euenit de riſibilitate reſpectu rationalitatis in homine. De religione autem cõſtat,quòd ſit de iure naturæ; cum natura ipſa dictante,ab origine mundi, & qualibet in ætate fuerit in hominibus. Ad quod,inquit Ariſt. 5. eth. cap. vlt.quòd ſacrificare,quod eſt religionis,& adorationis apertiſſimum argumentum,ſimpliciter eſt naturale; ſed ſacrificare hoc,vel illud:hic, vel ibi, eſt ad placitum:& cuilibet vlterius notiſſimum eſt Abel ſacrificia Deo obtuliſſe. Verum eſt,quod de adoratione per oſculum manifeſtata tam vetus recordatio non habetur;id ſolum memorię proditum eſt, quòd Natan oſculo Dauid adorauit,& Angelos Abraam.Gen.18.Plutarchus verò in de fortuna Alex. cui aſſentitur. Eutrop. lib. 9. conſuetudinem per oſculum adorandi primis in tẽporibus apud Perſas viguiſſe teſtatur. Ratio forte eſt:quoniã, vt Fauorinus dicebat,denotat oſculum ani-

mi osculantis cũ re amata deuotam coniunctionẽ; vellet .n. animus venerãtis cũ animo venerati coniũgi, & quoniã corporis sui terminũ transire nõ potest, ideo circa os, tãquã ad fores supplex astans veneratæ rei, vt fieri valet, copulari conatur. Ideo symbolici Theologi, vt refert Aug. Curi. hierogly. li. 1. cap. 31. animę cũ Deo vnionẽ eo repręsentabãt; fingebant enim Dianã in quodam altissimo monte endymionẽ somno sopitũ deosculari. Et D. Bern. ser. 53. post D. Aug. 6. de trini. cap. 5. inquit, quòd osculum est commune quoddã osculãtis, & osculati, & quòd in Diuinis propterea Spiritus Sãctus dicitur osculũ, idest nexus, quo pater, & filius indissolubiliter vniuntur. Colligitur ẽt ex eadẽ cõsuetudine ad manus, vt plurimum, vel ad pedes eiusmodi osculũ deferri. Pro primo hæc habentur testimonia. Inquit Plin. lib. 28. cap. 2. Adorãdo dextrã ad oscula referimus; Apuleius verò in Asi. lib. 4. Multi admiratione stupidi venerabantur Deam Venerẽ oribus suis dexteram admouẽtes. In 3. deinde Reg. ita legitur, & derelinquã mihi in Israel septẽ millia virorum, quorum genua non sunt incuruata ante Baal, & omne os, quod nõ adorauit osculans manum: & apud Euripid. in Hecuba, manibus Achilles genua comprehendit,

hendit, & osculatus est manus. Tacitus deniq; lib. 15. ita de Nerone scriptum reliquit: genua ipsius aduolui, & dexteram osculis fatigare. Verũ est, ni fallor, quòd in huiusmodi cultu exhibendo nostrã potius, quàm venerati manum osculari debemus; maior enim ita, honorãtis apparet humilitas, & honorati præstantia. Secundũ verò his patet exemplis. Diocletianus in primis, Pomponio referente, post triumphũ de Persis, adorari, sibiq; pedes osculari iussit. Caius Calli. similiter, Zonaras vt inquit, pedẽ Senatoribus osculãdũ porrexit: & Seneca 2. de beneficijs ait, Caium Cęsarem absoluto iam Pompeio, agentiq; gratias sinistrũ pedem osculandum præbuisse. Niceph. postea Callist. scribit lib. 9. c. 32. quòd in Pannonia, anno 324. Britannius equitũ Magister, vt Imperatorem adorandi morem seruaret Costantij pedes osculatus fuit, ob quod in gratiã redijt cũ eo: & quòd anno 411. Galimerius à Iustiniano victus, Bellisarij suasione ac exemplo motus, humi procubuit, & ex vetustissima consuetudine talem detulit Imperatori honorem. Multa possem alia ad rem hanc exempla referre; ne tamen lucidissima in re nimium gratis laborare velle videar, circa rem propositam pluribus non vtar.

Quòd

Quòd pedum per osculum adoratio soli Pontifici Max. iure optimo competat. Cap. III.

IL vnquā dicitur tā clarè, vt non sana mente affecti, nisi corde, ore saltem, & cum petulātia, aliquid obijcere nō conentur. 1. post. cap. 8. & 4. eth. incom. cap. 6. ex quibus Ioa. quidam Cuspinianus præcipuus extast, qui nulla prorsus ratione habita, veritus nō fuit asserere, pedum per osculum adorationem tyrannidem potius, quàm verum reuerentiæ cultum respicere. Ipse tamen Dei fretus auxilio, omnino dissentiens ab eo, tria per ordinem in præsenti cap. pręstare cōtendam. Primum, eiusmodi cultum in debitè suscipiente tyrannicum nullo pacto dici posse; & per consequens Pontifici Max. legitimè deberi, quod est secundum. Tertium, inter viuentes ipsi soli iure optimo conuenire.

Ad primum reuertendo, hoc in primis ponatur fundamentum, legitimos scilicet illos dici Principes, & Dominos, ex electione, vel per successionem qui Dominium retinent. 3. polit. cap. 10. illamq; veram esse legem, quę prauum prohibens rectū præcipit. Cic. lib. 2.

lib. 2. de nat. Deorum. Nunc prima ſit ratio, nihil à lege conceſſum tyranni cum dici poteſt: colligitur ex oppoſito eius, quod habetur prouer. 15.& 28. ex glo. in cle. vni. de baptiſ. & apud Ariſt. 8.eth. Nic.om.cap. 10. tyrannidem ſcilicet legibus, ac iuſtitiæ aduerſari. Sed mandant leges, quod maius eſt, quam cōceſſio, ſubditos Principibus ſuis ac Dominis reuerentiam pręſtare; vt l.1. C. de Pręfect. vigil. l. pet iores. C. de offic. recto. prouinc.& l. cum plures. C. de condi. inſtitu. Ergo ſubditi ex illis alicui pedes oſculari tenentur. Ex duobus dictis deducitur conſequentia. Primum dictum eſt, quòd honor ad illorum diuerſitatem, quibus tribuitur, diuerſus exiſtit. D. Thom. 2.2.q.81. ſecundum eſt, quòd vbi datur magis, & minus tale, ibi datur ſimpliciter tale. 5. top. cap. 3. ſtatuendus eſt igitur aliquis inter Principes, cui legitimè per oſculum ad pedes honor perſoluatur. Secunda ſit ratio. Nullũ violentum perpetuum. 1. cęl. tit. 15.2.18.& 5. Met. 6. quod ex tyrannide prouenit violentum eſt. 5. poli. cap. 10. Ergo tyranni numerus annorum incertus eſt. Iob. cap. 15. præter Sen. ibi. trag. 6. violenta nemo imperia continuit diu. Moderata durant, &c. ideſt tyrannicum nullum perpetuum eſt. Oſculi autē ad pedes adora-

tio tandiu viget, vt alijs omissis, à Bulgaris præ cęteris, Anaxanisq; vetustissimis populis, testè Niceph. cit. loco, ortum habuerit. Qui ritus in hæc nostra successiuè tempora peruenit, ex parteq; Romani Pont. in seculi finem durabit, ex quo illucusque cum eo semper Dominus erit. Matth. vlt. Ego vobiscum sum vsque ad consumationem seculi, cui talis honor ipso iure præcipuè debetur. Tyrannica igitur dici nõ potest. Hęc pro tertia habeatur ratio. Nullum Christo placitũ, ab eo ue receptum tyrannicum est reputandum; osculum autem ad pedes fuit ei aliquã do placitum. Luc. 7. ergo tyrannicum non est habendum, si quis sibi pedes iure aliquo permittit osculari. Nec sit, qui dicat, Saluatorem permisisse, vt pedes sibi oscularentur, vti Deo; quoniam contubernalem ibi quodammodo ipse redarguit, quòd regionis de more ipsi domum intranti osculum non præbuisset. Præterea, non potest osculum Deo tribui, nisi per communicationem idiomatũ, idest, per mutuam prædicatorum verificationem. Aliacen. li. 3. q. vni. sicut hæc, multaq; alia de eodem verificantur prædicata, Deus est homo, passibilis, &c. Nicolaus de Oren. in tract. de communicatione idio. & Cameracen. lib. 3. q. 5.

Quan-

Quantũ ad ſecundũ, arbitrantur nõnulli eã ſolã ob rationẽ Pont. pedes oſculari; quo niã ſandalijs ſanctiſſimę Crucis ſigno munitis, ad imitationẽ D. Petri, calciãtur. Sed videãt Damaſce. li. 3. de fide orthod. c. 8. dicẽtẽ, ſi cõſideretur caliga Regis per ſe, non cõiuncta pedi; nõ honoratur, nec oſculatur: in pede verò eodem oſculo, quo oſculatur pes, oſculatur caliga. Per ſe igitur Pontif. pedes oſculãtur, ſandalia verò per accidens ideſt quatenus ab eo gerũtur. Efficit vtiq; crux illa, vt qui pedes illius deoſculãtur, ea inſpecta maiori animi pietate tale debitũ perſoluãt. Vera tamẽ ratio, qua Pont. crucẽ in pedibus gerit, ea profecto eſt; vt viri, ac muneris decorem oſtendat: vel, vt eius auxilio rectè gradiens, greſſus totius Chriſtiani gregis dirigat in viam pacis; pedes enim ſanctorum à domino diriguntur, & cuſtodiuntur. Ezech. 1. quod etiam de pedibus Apoſtolicis verificatur. Angelomi. Monachus ſup. 1. Reg. cap. 11. Intimius ergo perſcrutantes alias poſſumus propoſitæ rei rationes aſſignare. Prima eſt ab ipſius pedum, necnon oſculi ſignificationibus deſumpta: denotant eius pedes, in primis, fortitudinem, fidem, & amorem. D. Gregor. ſuper 1. Reg. 2. necnon humanitatem Chriſti, & omnia ad incarna-

tio-

tionem, ac dispensationis opera pertinentia. Orig. super Isai. homi. 1. osculum, deindè, denotat, prę cęteris, gratiam. D. Bernar. sermo. par. 52. & mediatorem inter Deum, & hominem. Orig. supra Cant. hom. 1. pacem insuper insinuat. Diu. Gregorius. supra 1. Reg. 10. Summus Pont. mediator dici potest; cum per clauium auctoritatem nos Deo coniungat: gratiam obicem nō ponentibus cumulatius, quàm alij Præsides, ministeriali ter elargitur: & per consequens suauissimam animi pacem donat. Iure igitur optimo pro pter omnia pedes eius deosculātur; vt Magdalenæ exemplo, maxima à nobis cum humi litate huiusmodi munera ab ipso recipi videantur. Theophyla. sup. Matth. cap. 28. Secunda ratio procedit per regulam à minori ad maius affirmatiuè, ex 2. top. cap. 27. Inquit Tertullia. in lib. de pænitentia, quòd sacerdotum, qui ita simpliciter nuncupantur, pedes osculari debemus; quoniam cōtritionem habentes, & peccata sua manifestantes, iux. illud Ioan. 20. vade, & ostende te sacerdoti, per sacramentalem absolutionem Deo reconciliant, & Sozomenus li. 7. cap. 16. asserit talem ritum omnino fuisse olim in Ecc. Romana penes publicos pęnitentiarios seruatum. Multò magis igitur Pontifici Max.

idem

idem persoluere tenemur; cum omnium sacerdotum maximus existat, ita, vt Summus dicatur. Nonnullis antiquorum exemplis confirmatur hęc ratio: legitur enim Danielis ca.2. quòd Nabuchodonosor, maximus quidem Rex, ipsius Danielis in faciem cecidit adoraturus, pedesq; osculaturus, & iure optimo, ob magnitudinem signorum, vt ibi inquit D. Hierony. Et apud Iosephum li. 11. cap. 18. quòd Alex. pronus in terram, maxima cum Persarum principum admiratione, Iaddum summum sacerdotem apud Israelitas ad osculum pedũ veneratus fuit. Refert vltimo, Abdias li. 3. huiusmodi venerandi ritum apud Medos etiam viguisse olim. Tertia ratio sumitur ab obedientia, quæ præcipua videtur causa talis adorationis; respicit enim obedientia proprie corporis venerationem. D. Bernar. 3. serm. aduentus, quę veneratio potiori signo, quam si obediens infimas ad illius partes, cui obedientiã præstat, osculo percurrat; ostendi nõ potest. Theoph. cit. loc. Pontifici verò Maximo supremo modo debetur obedientia. Deut. 18. Prophetam idest Pontificem Max. secundum glo. ibi, suscitabo vobis de fratribus vestris, quicunque non audierit illum, ego vltor existã, pęnam æternam, & temporalem sibi infligen

do.

do. Confir. non poteſt Imperator Pontifici Max. non obedire, vt clarè patet per quaſdã epiſtolas Federici 2. ad Innocentium 3. anno Domini 1213. & Henrici 4. ad Paſchalium 2. ergo nec vllus alius inter homines: tenet conſequentia per regulam à maiori ad minus, negatiuè. 2. top. eod. cap. Supremè igitur obedientia illi debetur: primo ratione Sanctitatis, eminentis iuſtitiæ, &c. deinde quoniam pater eſt omnium fidelium; vnde quilibet tamquam filius debet illi obedientiam exhibere. Ad Coloſ. 3. Fili obedite patribus veſtris per omnia; hoc eſt enim placitum Deo. Et licet de filijs ſecundum carnem videatur expreſsè loqui; de filijs tamen ſecundum ſpiritum eminentiori modo verificatur etiam; ſublimior namque ità ſpiritus eſt carne, ſicut incorruptibile ipſo corruptibili. 1. cęl. t. 16. Quod optimè cognoſcens D. Amb. ita ſcripſit ad Marcelli. epiſt. 2. Et ideo Eccleſiam diligendo, aquam de pedibus in ſignum obedientiæ, & eius pedes oſculare. Dictis iterum, ac geſtis ſummorum Imperatorum comprobatur. Quare, anno Domini 1219. Rex Angliæ his verbis Pontifici Max. ſalutem dicit. Beatiſſimo Patri, & Domino Honorio Dei gratia Summo Pont. cõmendationem cum oſculo pedum. Carolus

Si-

Siciliæ Rex anno 1266. ita scripsit: Sanctissimo in Christo patri, Domino Clementi Diuina prouidentia, &c. cum omni reuerentia, & honore beatorum pedũ oscula mittit beata. Anno deniq; 1324. Rex Poloniæ his verbis vtitur ad Papam, Sanctissimo in Christo patri, &c. Domino Ioanni Dei prouidentia Sũmo Pontifici Henricus cum recõmẽdatione ipsius, pedum oscula beatorum, &c. Quantũ ad gesta, refert Galatinus lib. 4. de arcanis catholicæ veritatis c. 27. Constantinũ Imperatorem Syluestri pedes osculatum fuisse. Blondus autem lib. 10. primæ decadis recenset, Iustinianũ Constantini filiũ eodẽ honore Romanum Pontificem affecisse. Aug. verò Eugubinus lib. 2. de falsa donatione Cõstantini. nu. 66. inquit, Iustinianum cum diademate in capite Constantini Papæ ad pedes osculandos corruisse. Affirmant vlterius Martinus, & Platina in Pontificũ vitis, & B. Ansel. Epis. Lucensis lib. 1. collectanearum, Pipinum Stephano Papę obuiam factum, pedibus eius oscula impressisse, eiusq; equũ in Regiam freno duxisse. Nicolaus denique ab Aragonia, singula ne referã exempla, in cõpilatione registri Põtificum, & Paulus Aemilius lib. 2. historiarũ Francorum, apertè narrant, quod Federicus anno Domini 1150. de

more maiorum, Hadriani 4. ſtapedam tenere coactus fuit, & eidem ex equo deſcendenti aperto capite pedem oſculari: & quòd Carolus Magnus, in ſcala S. Petri, eiuſdem pedes oſculo fatigauit. Quarta à ſanctorũ Apoſtolorum exemplis, qui Luc. 10. acceperunt à Domino poteſtatem calcandi ſupra ſerpẽtes, & ſcorpiones, ideſt alijs omiſſis expoſitionibus, ſuper omnes immundos ſpiritus, & ſuper omnes infideles ſæuientes, & inſidiantes. poſt Bedam, & Theoph. Vgo Card. eod. cap. Legitur de eis apud Abdiam in primis. lib. 3. quòd Myrmidones, & Philippẽſes viã vitę poſtulãtes ad pedes D. Andreæ ſe demiſerunt. Similiter, cum Patras idem reuerſus eſſet, oculoſq; cæcorum aperuiſſet, humi proſtrati pedes eius oſculabantur. Et apud Niceph. li. 11. cap. 7. Augarum Edeſenorum Regem, D. Thaddæo ex 70. diſcipulorum ordine inſpecto, in omnium conſpectu tali oſculo eum veneratum fuiſſe. Nec non in actibus cap. 10. quòd Cornelius Cẽturio D. Petri ad pedes, venerationis cauſa, oſculo corruit; ſicut mulier etiam, quã ſanitati ipſe reſtituit, vt ĩ epiſt. prima ad Iacobũ Fratr. Nec obſtat, quòd talem honorem aliquando reſpuerit, vt fecit etiam D. Paulus apud Lyſtros. act. 16. illud enim ideo fecerunt,

runt, ne illi ex miraculis ipsos Deos esse arbitrarentur; vnde dicebant, nos homines sumus. Immo erga Episcopos etiam, & sanctas mulieres eiusmodi cultum seruarũt antiqui; scribit namq; Sulpitius lib. 1. Valerianum Imperatorem ab igne liberatũ Martini pedes osculo coluisse. Subscribit ei Fortunatus lib. 3. dum dicit:

„ *Hinc celeri exiliјt rapiens se Cæsar, & ardens*
„ *Martini genua amplectens, &c.*

Deinde S. Paulinus Nolanus in vita B. Ambr. & Leo de Castro sup. Isai. cap. 49. Theodosium, habita victoria, Episc. pedes osculantem gratias illi egisse, olimq; omnes Hispaniæ Reges huiusmodi reuerentiam seruasse. Narrat deniq; Tholomaides, Febroniam ad Hiosiæ pedes se deiecisse. Est Pontifex Max. maior omni muliere, & Episcopo in via: est etiam successor D. Petri; merito igitur tali honore per cõsequens afficiendus. Quintam rationem Christi præparat imitatio; pręter illud .n. Luc. 7. extat apud Matth. 28. ꝙ mulieres diuites, inter quas erat vxor Regiȷ procuratoris, de suis facultatib. Christo ministrantes, ad ipsum accedentes pedes eius adorantes tenuerunt, osculoq; cõtegerunt; vt in hymno resurrectionis sancta mater ibi canit Eccl. Illæ dum pergunt, &c. Le-

gitur ibid. apud Matth. Apoſtolos Dominũ videntes eum adoraſſe; ſupplicesq; palmas tendentes,& genibus humum petentes, pedes illius oſculatos fuiſſe. Cum igitur Pontifex Max. ſit Chriſti Vicarius,ſummam habens in terris poteſtatem remittẽdi peccata, merito,non ſecus ac ille ſuos ad pedes,humiles, ac pœnitentes oſculo percurrentes admittere debet. Sexta, & vltima ratio in dictis Summorum Pontif. & ſanctorum Patrũ tota poſita eſt. Scribit Innoc. 3. lib. 2. myſteriorum Miſſæ cap. 37. quod Subdiaconi, atque Diaconi non manus ſed pedes Romani Pontificis oſculari debent. Gregorius autem Nazianzenus quadam in oratione ad ſubditos,quę ſparſim habetur apud Gratianum in 10. diſtinct. omnes aſſerit Pontifici Maximo vſque ad pedum oſcula ſubditos eſſe. D. tandem Auguſt. de vnita. Eccl. ca. 7. aperte docet, Reges non ſolum ad eius pedes ſeipſos proſternere debere; verum etiã puluerem lingere, veſtigia adorare,& cultus gratia ſoleas ad os referre. Circa vltimum rationibus itidem, ac auctoritatibus inſiſtã. Sit pro prima ratione primum fundamentũ, quod vnicus totius Orbis Dominus exiſtit: inquit enim Ariſt. 12. met. 55. Principum pluralitatem non eſſe bonam, & per conſe-

quens

quens vnicum debere esse principem. Idem asserit 3. de repub. capit. 5. & 3. polit. vbi dicit etiam, inter rationes gubernandi optimam esse Monarchiam. Post Platonem in libro de Regno, D. Thom. 4. polit. lect. prima, & Egid. lib. secundo de regimi. Princ. capitulo sexto: idem tenet Nauarrus in relect. capitulo nouit. de iudic. notabili. 3. numero quarto, cui addit Sotus lib. quarto de iusti. & iur. quæst. tertia articulo primo cōclus. tertia quod Adam ipso iure fuit Dominus totius Orbis. Nec desunt ad hoc rationes: vnde Plato citato loco ita argumentatur. Tres mundi sunt partes; Asia nempe, Africa, & Europa, quas tribus si distinctis Regibus subegeris: facilè continget; saltem propter confines, inter ipsos litem oriri, cuius iudicium ad nullum illorum trium deuolui potest; quartus ergo constituendus est, qui, vt eius sententiæ sit quiescendum in eos, inter quos iudicat, imperium habere debet; alioquin eius iudicium ab æque potentibus dissoluetur. Addit Petrus de Monte in tracta. de Monarchia capitulo decimo, quod sicut monstruosum est in corpore plura esse capita; ita naturæ repugnat plures in Orbe Dominos esse. Ad euitan-

dam ergo deformitatem, vnius totius mundi dominus poni debet. Clicthoueus deniq; cap.3. de Regis offic. Regia potestas, inquit, & dignitas Diuinæ potestatis, ac dignitatis est æmula, & symbolum quoddam; vna enim est, omnia coadunans, colligens, & saluans, sicut illa. Hęc affert exempla; astrorum multitudo vnum spectat supremum ducem, népe Solem: neq; deest gregi suus dux Aries: neq; armento suus Taurus: neq; ad bellum rectè instruitur acies, nisi vnus constituatur Dux, &c. ac si diceret, natura ipsa dictante dominium reperiri in rebus, ex Arist. primo polit. vbi dicit, quosdam ex hominibus naturam producere, vt imperent, nonnullos verò, vt seruiant: & ex primo meteo. cap. 2. quod transtulit postea Picus Mirand. exposit. 6. Non obstat Cassane. 5. p. Catalogi gloriæ mundi, consideratione 28. nunquam pluribus probans vnicum fuisse Dominum totius Orbis, debet enim discrimen considerare inter habere actuale alicuius rei dominiũ, & habitualem iurisdictionẽ, vt inf. Nec si quis diceret, satis esse quolibet in particulari regno vnicum supremum Dominum esse; eadem enim est minimi ad maius proportio, quæ maioris ad maximum, & maximi ad supremum. 5. top. cap. 3. idest, partis ad par-

tem,& omnium ſimul partium ad totum. Particulari igitur in Regno ſi vnicus debet eſſe Dominus, ergo in Vniuerſo quoque. Sicut etiam ſi affirmaret vnicum eſſe Dominum totius Orbis in ſpiritualibus tantum, alterum uerò in temporalibus ſimiliter; dicit namq; Serinus, quòd,ſicut ſi duo eſſent Soles in Orbe, omnia conflagrarent; ita, ſi duo Domini,cuncta deſtruerētur ab ipſis. Affert rationem Ric. de S.Victor.li. 2.de Trini.cap.15. vbi dicit.Ille abſolute Dominus eſt, cuius libertas nulla poteſtate premi poteſt: & cuius poteſtati nihil reluctari valet: ſi plures igitur,etiã ſub diuerſo reſpectu, ſupremos Dominos cõſtitues,nullus eorum abſolutè Dominus erit,ſed ſecundũ quid; cum potentia cuiuſlibet poterit ab alio alternatim impediri, cõtra determinata. Vt clarior tamẽ res fiat,cum quantum ad ſpiritualia de Pontifice Max. omnes concedant; circa temporalia de eodem inſiſtam per auctoritates, & rationes. Habetur in primis per Nicolaum Papam in cap. 1. 22.diſt. quòd Chriſtus Petro ęternæ vitæ clauigero terreni ſimul,ideſt tẽporalis,ac cœleſtis imperij iura commiſit; & loquitur abſolutè. Confirmatur per Iaſo. in l. reſcripta. col. 2. C. de pręc. Imp. off. ex opinione Baldi in c. Eccl. Sanctæ Mariæ. col.

3. de constit. vna cum Cardinal. Alexand. in capitulo si Papa colum. fina. 40. distinct. dicentem, quod Papa est Dominus dominantium, & habet ius Regis Regum in subditos, qui est omnia, & super omnia. Est tex. præterea in authen. quomodo oportet Episcopos colla. 1. in princ. quod Imperator simul cum corona temporale regnum à Pontifice Maximo recipit; & sequitur Abb. in capit. venerabilem de elect. in glo. in ver. transtulit. §. Papa. Immo potest ipsum deponere, vt multoties deposuit; sicut in specie legitur de Zaccharia, qui, vt scribit Prisingensis libro quinto capitulo 33. Pipino Francorum Regnum adiudicauit. Habetur etiam in Registro Gregor. 7. libro octauo, quod Leo. 3. 801. anno Carolo Magno Imperium concessit: & Innocent. quarto Federicum secundo Imperio priuauit, & eius fratri Portugallię Regnũ tradidit: & hodie Dominus noster Sixtus Quintus Henricum Borbonium Regem Nauarræ assertum, & Principẽ Cõdensem regno spoliauit, quod, alijs omissis, non fecisset, nisi apud ipsum potestatis plenitudinem, etiam in temporalibus, apertè cognosceret esse, vt inquit glossa in extrauaganti Ioannis vigesimo secundo de electione in ver. plenitudinem. Vlterius refert

fert Aimonius lib. 3. capit. 2. reperiri in 12. li. epist. Sanctus Gregor. quoddam priuilegium S. Menardi Abbatis, vbi in fine ita legitur. Nullus Regum sub pœna grauissimæ iacturæ dignitatis, ac Regni amissionis turpissimæ, maiorum Pontificum decreta violare audeat: quod nunquã sanè Sanctus dixisset, æquitati si non consonasset. Inter rationes modo hæc prior erigitur; fit appellatio in causis ciuilibus ab Imperatore ad Summum Põtificem, ergo Pontifex Maximus etiam in temporalibus est maior Imperatore. Inde clarè habetur consequentia; quoniam appellatio semper fit ad maiorem. Thom. Campegius de potest. Romani Pontificis capitulo 26. præter tex. in §. illo 2. q. 6. Antecedens verò habetur in epist. 2. Sixti primi, & in cap. si quis vestrum quæst. 5. Secunda ratio, sicut corpus est propter animã primo de par. capitulo secundo, vbi dicit Aristot. corpus totum animæ gratia conditum est, & membra officiorum gratia constãt, & munerum, ad quæ singula accommodantur: ita temporalia propter spiritualia; minus enim perfectum ad magis perfectum est semper ordinatum secundo Physic. 23. 2. cęl. 2. & 1. Met. 7. Tanto deinde, sunt spiritualia corporalibus præstantiora, quantum anima pręstat

corpore. c. solitæ. de maio. & obedi. Cum igitur Pontifex Max. sit vniuersalis dominus in spiritualibus. glo. in c. vlt. de pœni. & remissi. lib. 6. in ver. priuata, sequitur, quòd ēt in temporalibus; cum hęc ad illa sint ordinata, vt dictum est; & illa sine his diu esse non possint. c. si quis obiecerit. 1. q. 3. Tertia ratio, cuius est iudicare de fine, eius etiam est iudicare de medijs ad talem finē. 6. top. cap. 14. & l. de qua re. ff. de iudic. immo quando aliquid committitur alicui, etiam illa committuntur, sine quibus illud obtineri minimè potest. l. 2. ff. de iurisdict. omni. iud. & c. præterea de offici. deleg. quoniam natura non deficit in necessarijs. 3. de ani. tit. 45. & 4. de par. cap. 12. sicut neq; Deus. 1. cæl. 32. etiam circa supernaturalia; vnde semper est paratus facienti quod in se est dare gratiam. Apocalyp. 3. Ecce sto ad ostium, &c. per quam deinde possit meritoriè seruare pręcepta legis, iux. illud Matth. 19. Si vis ad vitā ingredi, serua mandata. At finis potestatis Papæ est æterna felicitas, omnesq; in illam dirigere; potestas verò secularis est medium ad illam. cap. Princeps. 22. q. 5. & ipsi commissa est tota iurisdictio spiritualis, vt dictum est; ergo & temporalis, & eius est secularem etiā potestatem iudicare, vt tenet expresse Henric.

ric. de Ganda. quoli. 6. ar. 23. Verum Dominicus Sotus 4. de iuſt. & iure q. 4. ar. 1. Fernandus Vaſquius in controuer. Illuſtribus lib. 1. cap. 21. col. 2. num. 2. & Nauarrus citato loco; concedunt ſolummodò id, quod poſtremis rationibus concluſum eſt; Papam ſcilicet dominium habere temporale indirectè, ideſt in ordine ad ſupernaturalia. Cōſentiunt ipſis, præter D. Thom. Caietanus tom. 1. tract. 2. de auctori. Papæ, & Franc. à Victoria de poteſt. Eccl. q. 5. ver. 8. Et quamuis cōceſſum ab eis ſatis mihi eſſet pro mea principali intentione; nihilominus, quia noſtrates communiter oppoſitum tenēt, & ſemper quod eſt magis piū, ſi fieri poteſt, eſt amplectendum; poſterioribus omiſſis, contra quos iuſta cauſa motus, nempe reuerētiæ, nunquā aliquod opponere intendo, cum prioribus, ipſorū fundamenta perpēdēdo, verba faciā. Vellem igitur mihi dicerent; ſi per ea, quę dicta ſunt, vnus ſtatuendus eſt directè Dominus totius Orbis, etiam in temporalibus, vt ipſi quoq; admittunt: & per eoſdem Imperator is eſſe non poteſt, & numquam fuit; vt tenent expreſſe Iacob de Rauen. & Ioa. Fab. in l. 1. C. de ſum. de trini. & fide catho. vbi multa ponunt teſtimonia veteris, ac noui teſtamenti; quis igitur, niſi Pontifex. Max. erit?

Nec tenet ipsorum consequentia, vbi dicũt, Pontifex Max. habet dominium temporale in ordine ad spiritualia, ergo non propriè, nec directè; sequeretur enim quòd neq; vllus Rex directè Dominus esset in temporalibus; cum ipsorum quilibet etiam Regum in ordine ad aliud suum temporale dominiũ retineat, per glo. in c.statutũ de rescript. lib. 6.in ver.no.& cum delegatus, vbi dicit, quòd Regib. cõpetit Dominiũ temporale in ordine ad iustitiã ministrãdã: & per Arist. 3.poli. cap.5. quòd Regia potestas est, cum vnus, ad vtilitaté cómunem respiciens gubernat. In hoc certè cõuincuntur, quòd Christus, quatenus homo etiã, est directè Dominus totius Orbis, et in tẽporalib. Ioa.5.Potestatẽ dedit ei iudiciũ facere, quia filius hominis est, &c. & psal. 2. dabo tibi gentes hæreditatem tuã, & possessionẽ tuã terminos terræ; ergo & Papa, cũ sit eius Vicarius. cap.rogamus. 24.q.1. & per Card. Reginal.& Matth.16.Ego dico tibi,&c.Luc.22.Simõ Satanas,&c.& Io.vlt. Simon Ioãnes,&c.Consequẽtia postea inde deducitur; quoniã eadẽ est iurisdictio delegati,& delegãtis. Syluest.& Ange. in ver.delegatus.nu.5.Idem est Cõsistoriũ.Hosti.in c. quãto de trãsla.Et idem tribunal.c. nõ putamus de consue. in 6. Concludamus igitur,

priusquam eorum ad obiectiones deueniamus, cũ Alphonso Aluarez in thesauro Christianæ religionis. cap. 16. quòd Pontifex Max. potestatẽ habet in temporalibus proprio iure, idest directe, & per se. Quare omnes mundi Reges sunt illi simpliciter, & absolutè subditi; ipse verò soli Deo. Corset. par. 5. num. 36. allegans Innoc. & Petr. de Anchara. pręter D. Ambr. in lib. de cura Pastora. & D. Cypria. in tract. de simplicit. Prælato; vt refertur etiam in cap. loquitur Dominus. 24. q. 1. Ipsi autem primò opponunt, Christus, vt homo, temporalem potestatem numquam habuit. Ioa. 18. Regnum meum non est de hoc mundo. ergo in Vicarium suũ non transtulit; cum nemo det quod nõ habet ex Porph. cap. de diff. in princ. Respondetur per negationem antecedẽtis; ad probationẽ verò dicitur cum glo. ibi, quòd per illa verba non negauit absolutè se Regem in tẽporalibus esse; cum oppositũ habeatur. Luc. 23. Mar. 15. & Matth. 27. solũmodo aũt illud excludere voluit, ꝙ imponebatur sibi de vsurpatione regni Iudæorũ. Verba Pilati rẽ clariorẽ reddũt, vbi dicit, Ego nullã in eo inuenio causã mortis, quã, supple, vos dicitis de vsurpatione regni Iudæorum contra Cęsarem. Secundò, qm̃ Christus, etiã quatenus

homo,

homo, non transtulit in D. Petrum, & per consequens, nec in successores, omnem quã habebat potestatem; cum non trãstulerit potestatem faciendi miracula, instituẽdi sacramenta, & conferendi gratiam absq; eis, &c. Dicitur tamẽ longè disparem esse rationem de concessione temporalis Dominij, & de alijs ab eo numeratis. Non concessit posse facere miracula propria virtute, nec posse instituere sacramenta, ratione suæ incapacitatis; cum purus homo esset, & illa soli Deo conueniant, Si quis semel. §. quærendum. de pœn. d. 11. & Conci. Triden. sess. 7. can. 1. sed clarius dicatur, triplicem in Christo circa sacramenta potestatem fuisse, auctoritatis, scilicet, excellentiæ, & ministerij. Prima fuit in ipso, quatenus Deus est; & ideo nõ potuit illam hominibus communicare. Titelman. in sacro eloquio. tit. 7. cap. de bapt. secũda fuit in ipso, quatenus homo etiam, quã neq; hominibus elargitus fuit; ne alij spem suæ salutis collocarent in alijs; videntes, audientesve in Petri nomine, vel Pauli seipsos iustificari. Gers. in serm. de natiui. B. Virg. præter ipsius diffinitionem sacramenti, vbi completè dicitur, ex Scoto melius quam ex alijs, omnium sit pace dictum, 4. 5. d. 1. q. 2. ibi, de tertio principali, &c. Sacramentum

est

est signum sensibile gratiam Dei, vel effectũ Dei gratuitum ex institutione Diuina efficaciter significãs, ordinatum ad salutem hominis viatoris. Dicitur, ad salutẽ hominis, idest ad hominem sanctificandum ex opere operato, ad differentiam Sacramentorum veteris legis, contra nonnullos sacramenti rationem volentes ex æquo de sacramentis tam veteris, quàm nouæ legis verificari. Tertiam vtiq; cõcessit hominibus, prima ad Corinth. 4. Sic nos existimet homo, &c. Immo talẽ potestatem non exercuit. Ioa. 4. ne forte homines existimarent baptismum ab eo ministratum potioris esse virtutis, eo quod Apost. ministrabant. Conferre gratiam vlterius absq; sacramentis, est etiam ipsius Dei peculiare, loquendo de potentia absoluta; secus enim secundum legem ordinariam, idest à se cõstitutam. Io. 3. nisi quis renatus fuerit ex aqua, &c. Quòd autem recipientium ad capacitatem omnia Deus benedictus cõmunicet ad intra, sicut ad extra, ita clare patet. Pater in Diuinis omnẽ filio potestatem communicauit, quare omnipotens filius, sicut pater dicitur. Athana. in symb. modo tamen conuenienti communicauit, idest generandi potentiam cum opposito respectu; passiuè, nempe, & non actiuè: vel, sub ratione filiationis, &

non

non paternitatis. D. Thom. 1. 5. d. 20. & de potentia Dei q. 2. art. 4. Clarũ eſt etiã, quod prima bonitas influit bonitates ſupra res omnes creatas influxione vna. Auct. de cauſ. propoſit. 20. ſecundum tamen modum recipientis; da oppoſitum, cum inferior potẽtia ſuperiorem impedire non poſſit, tolleretur prorſus liberum arbitrium. Cum autem Pontif. Max. temporalis poteſtatis capaciſſimus exiſtat; minorem enim hæc, quam ſpiritualis idoneitatem requirit. c. per venerabilem, qui filij ſint legi. ideo cum ſuperioribus nullũ negocium habet. Inſtant ipſi tamen, quòd ideo temporalis poteſtas non fuit in Pont. tranſlata; quoniam cum ſpirituali non eſt compoſſibilis, per illud Matth. 22. Reddite quæ ſunt Cæſaris Cæſari, & quæ ſunt Dei Deo. Ad quod dicitur, illa incompoſſibilia appellari, quæ nec inter ſe, nec in vno tertio aliquo pacto conueniunt: vel, quæ ſibi ipſis non ſubalternantur. 4. Met. 27. & q. 19. At dictũ eſt temporalem poteſtatem ſpirituali ſubordinatam eſſe, & in Pont. Max. etiam per ipſos cum ea quoquo modo reperiri. Ad Matth. teſtimonium reſpondetur, quod ibi Chriſtus non iubet reddi Cæſari omnia temporalia, ſed ſolummodo quæ eius erant, quod patet per, ly. quæ, cum ſit dictio reſtrictiua. l. cũctos

popu-

populos. C. de sum.trini.& fide catho. Vel, ita dixit, vt scandalū euitaret, sicut fecit etiā; quando tributum soluit. Matth. 17. Opponunt tertio, quoniam naturaliter singula officia singulis committuntur personis. capit. 1. 89. dist. Sed potestas spiritualis, & temporalis sunt distincta officia. cap. suscipitis; & capit. quoniam. 10. distin. ergo singulis committenda personis; & per consequens, cui spiritualis committitur, temporalis committi non debet. Respondetur, primo ad maiorem, eos scilicet Aristotelem non vidisse 3. de ani. 45. & 60. dicentem, quod natura non abundat in superfluis; & ideo multoties vnico ad plura officia vtitur instrumento. 2. de part. cap. 16. vnde, vt vnicum referam exemplum, ad gustum, & sermonem in nobis vtitur lingua. Auctoritas verò, quam ipsi adducunt, de illis solummodo tenet officijs, quæ nullum ordinem inter se habent, diuersosque fines respiciunt, vt de dictis potestatibus non contingit. Ad minorem modo, quod illę potestates sunt vtique distincta officia, vt ea iura dicunt: formaliter, vel ratione tantum; non tamen subiecto de necessitate; cum in eodem simul reperiantur. Quarto ita dicunt, Pontifex Max. dono accepit à Constantino

dominium temporale; vt, post Pogium, Martinum cosentinum, Iacobum de Voragine, asserit Vincẽtius Historialis lib. 24. ergo primatum non tenet in temporalibus. Respontur, quòd de tali donatione habetur etiam in c. Constantinus. 96. dist. sed fuit resignatio potius, quàm donatio. glo. in c. nouit. de iudici. Iacob. Butrigar. in proœmio codicis; & Alex. consi. 11. col. 3. volu. 1. Distinctè vtique cum Turre Crema. sum. de Eccl. lib. 2. cap. 41. dicere valemus, quòd Papa dominiũ temporale habet immediatè à Deo. Matth. 16. executione, seu declaratiuè à Concilijs, à Constãtino verò promulgatiuè. Vltimo referunt, quòd Natham Propheta Dauidẽ Dominum suum appellauit. 3. Reg. primo. & quòd Rex pręcepit Helchiæ Põtifici. 4. Reg. 23. Paucis respondetur, ꝙ Nathan Propheta solum erat; Dauid verò Rex, & Propheta: & quóniam duo vincula, cæteris paribus, magis legant, quàm vnum. auth. de cõsang. & vter. fra. 1. colla. 6. & D. de edi. diu. Adr. tollen. l. fin. ideo mirum non est, alter si alterum dominum suum appellauit. Vel, ita forte dixit Nathan, quoniã Dauidem agnoscebat in Regem de mandato Domini à Samuele vnctum, & ab eo multum diligi: aut potius, quoniam Dauid propheticè Christum

repræſentat; ſicut, n. Dauid manu fortis, ac deſiderabilis interpretatur, ita forti⁹, deſiderabiliuſve nihil ipſo Chriſto exiſtit. Apocalyp. 5. & Haggæi. 2. Fateor etiam, in ſecundo loco, Regē ibi, nihil ſanè præcepiſſe; ſed vtique Pōtificem, & Sacerdotes hortatum fuiſſe, vt idola de templo proicerent, nec alios timerent, quod Imperator hodie, ac Reges omnes in noſtrum Pōtificem Max. præſtare deberent; vt, ſicut ex corde deſiderat, cunctas hæreſes euellere poſſet. Sextò quaſdam leges proponunt, in quibus videtur apparere Pontificem Max. in temporalibus ſuperiorē recognoſcere: & primò l. depreca. ff. ad l. Rodi. de iact. & l. 1. C. de vetor. iur. enucl. vbi habetur, quòd Imperator eſt mundi Dominus: vel, quòd Imperium traditum eſt Imperatori à Diuina maieſtate. Reſpondetur, primò dictis legibus aſſentiendum non eſſe; cū ab Imperatore ſint conditæ, cui in proprio facto non eſt credendum. l. nullus. ff. de teſtibus. Secundò, quoniam conſtat dictas leges ab eo conditas fuiſſe; non, vt aliquo pacto Pontifici Max. in temporalibus derogaret; ſed contra nonnullos tantum, qui terras Imperij iniunctè retinebant; præcipuè contra Robertum Siciliæ Regem. Bart. in d. l. de preca. poſtea mihi non placet, quando di-

cit ex Luc. 2. haberi, Imperatorem dominũ esse totius Orbis, per id, quod dicitur, Exiuit edictum à Cæsare Aug. vt describeretur vniuersus Orbis; quoniam nihil ibi determinat Sanctus Euangelista; sed historiam solummodo refert: quare contrarium sentiens non hæreticus reputãdus, vt ipse dicit. Conceditur insuper, quod imperialis potestas, sicut alia quælibet, à Deo sit. Prouerb. 8. per me reges regnant, & conditores legum iusta decernunt. Immo Hesiodus aiebat, ex Ioue sunt Reges, cum hac distinctione, quod mali regnant Deo permittente, boni verò eodem iubente; quod optimè notat Guerrerius in spec. Princ. cap. 16. nume. 6. pro conciliatione dicti Oseæ. 8. Posset etiam facilè concedi Imperatorem habere dominiũ à Cælesti maiestate non immediate, sed mediate, idest per Pontificem Maximum. Abb. in cap. venerabilem de elect. in glossa in in verb. transtulit. §. Papæ; quare Imperator Papæ dicitur filius, glos. in extrauag. Ioã. 22. vna de Iudæis, & Sarrace. in verb. filij nostri. Confirmatur per cap. omnes distin. 22. vbi dicitur, quod Imperium, sicut sacerdotium, est à Deo, sed potestas Imperij non deriuatur in Principem secularem immediate à Deo, sed per debitam, & subalternatam emana-

manationem à Vicario Christi, apud quem sunt iura cœlestis, & terreni Imperij. Idem apertissimè declarauit Gregorius 7. anno 1077. qui Henrico 4. abrogato Rodulphũ Burgundiæ Ducẽ Germaniæ Imperatorem instituens Regiã ad eundẽ corõnã misit, inscul pta vbi hæc habebãtur: Petra, id est Christus: dedit Petro, supple, & successoribus, dominiũ tẽporale. Petrus diadema Rodulpho: id est successor Petri eandẽ habẽs potestatẽ, idem Imperatori dominium concedit. Sed instant ex verbis ipsiusmet Pontificis Max. in cap. Solitæ. de maiori. & obedi. §. 2. vbi habetur, sed Pontifex in spiritualibus antecellit, ac si diceret, Imperator sicut in temporalibus, cum ly, sed, ex aduerso distinguat. Respondetur nihilominus dupliciter; & primo, quod ly, sed, non semper ponitur aduersatiuè: sed aliquando demonstratiuè, seu correctiuè, vt eo loci. Alberi. in suo dictiona. ad ver. sed, vbi legum quoque testimonia ponit. Sed esto, quod semper aduersatiuè ponatur, adhuc non obstat in casu nostro quoniam sumus in ijs, quæ inter se nullo pacto opponuntur: immo sunt necessario subordinata. Abb. in c. Nouit. de iudici. in 2. notab. Ex quo etiam habetur explicatio l. si inter me, & te. ff. de excepti. rei iudicatæ,

perari. Immo dicunt Innoc. 4. in cap. 1. de constit. quòd Christi Vicario omnis creatura, idest omnis homo saltem in via, est simpliciter subiecta: & Deci. consi. 137. colum. 2. vol. 1. quod factum Papę est factum Dei, & quòd potest quoad Deus valet. cap. proposuit. de concess. præben. quod tamen per quandam similitudinem intelligi debet; vt quando dicitur in c. tanta. §. 1. de excess. Prælat. quòd facit de aliquo nihil, & de nihilo aliquid. 1. potest facere, vt factum pro non facto, & non factum pro facto habentur. c. qui de sponsalibus. 15. exceptis ius Diuinũ concernentibus. Anto. Rosel. in tract. de cõcil. in rubr. Pontifex Max. solus num. 33. Vnde mirum nõ est, si à posse, & facio, vt Scęuolæ placet, Pontifex dicatur; quasi omnia potens in terris, vt vulgo dicitur. Sit secundũ fundamentum, Pedum per osculũ adoratio est maior honor, qui viuentibus persolui valeat. Innoc. 3. li. 2. mysteriorum Missæ. cap. 37. & Gers. 1. par. de potest. Eccl. considerat. 11. in fine, vbi dicit, quod Papæ conuenit duliæ cultus vsque ad osculum pedum, tamquam ad supremum. Concordant ei Guliel. Pipinus in exposi. sup. exo. cap. 4. & Ioa. de Platea in l. 1. de domest. Hac firmatur ratione, Arist. sec. 33. proble. caput no

strum Diuinum appellat; eo quòd in honorem illud dimittere, ac denudare solemus, vbi adest os simpliciter necessarium; cum sit ianua vitę. Auer. 3. de par. cap. 1. & per cõsequẽs magis honorabile cęteris, quę ibi reperiuntur; quare maior honor persolui non potest, quàm ad alicuius pedes eo pronus percurrere. Vltimum sit hoc fundamentum, Optimum optima decent. ca. vilissimus. 1. q. 1. & l. fin. ff. de const. Princi. & habetur ex Arist. 1. cęl. 22. vbi dicit, immortale immortali debet accommodari, vti conueniens cõuenienti: & 3. de par. cap. 4. asserente, quòd rem nobiliorem in nobilioribus locis natura constituere solet. Ita modo formetur ratio, Pedum per osculum adoratio est supremus honor, per secundum fundamentum: supremo igitur Domino solummodo debetur, per tertium fundamentum: ergo soli Pontifici Max. per primum fundamentũ. Duobus alijs Arist. dictis confirmatur; Habetur primo 5. Polit. ca. 3. quòd honor habet proportionem cum dignitate honorati. Habetur, deinde primo. reht. capite. 29. quod maximum ad maximum solummodo proportionem habet. Sed solus Pontifex Max. supremus Dominus existit in terris, præter supradic. habetur expresse in c. cuncta per

mun-

mundum.9.quęst.3.ergo ipsi soli talis honor debetur. Pro secunda ratione dicatur, etiam aduersarijs annuentibus, huiusmodi cultum solis supremis Principibus, ratione preeminentię, deberi; ab Imperatoribus, Regibusq; in summum Pont. esse translatũ. Apocalyp. 21. Reges terrę afferent gloriam suam, & honorem in illam, idest in Ecclesiã, vel Pontificem M. vt inquit Aquila. quam gentes ipsis detulerunt: & in epist. Leonis. II. cap. 13. habetur, iustum quippe est, vt gentes ibi oscula Romani Pontificis pedibus iaciãt, vbi olim Imperatoribus imprimebãt: & per consequens apud ipsos non remansisse. Robur habet consequentia ab ipsius vi vocabuli; translatio enim non solum importat concessionem alicuius rei; sed omnimodam etiam alienationem; ita, vt de re translata nihil penitus apud transferentem remã neat. post tex. in §. sed quod Princi. inst. de iur. nat. Lucas de Penna super C. de locat. prædiorum ciuilium. l. fin. circa finem lib. vndecimo. Tertia sit ratio. Quod est maximi proprium, alijs competere nequit; Saltem nisi cum eo necessariam, & immediatam connexionem habeat. post Arist. 5. top. cap. 3. Doctores in l. 1. C. quæ res ven. non pos. de armis nobilium dum verba faciunt,

ciunt, quibus armis: inquiunt, alijs vti non licere absq; discrimine, si cum eis in primo gradu non sint coniuncti. Sed pedũ per osculum adoratio propria est ipsius Christi; cum ratione quoq; humanitatis, maximus inter omnes existat; vnde habetur Isai. 49. Vultu in terra demisso adorabunt te, & puluerem pedum tuorum lingent. 45. Hæc dicit Domi nus in Christo meo, subijciam ante faciem eius gentes, & dorsa Regum vertam. Denique 60. Et omnes adorabunt vestigia pedũ tuorum. Ergo hodie soli Pontifici Max. conuenit: cum ipse solummodo, quatenus Vicarius, peculiarem cum eo cõnexionẽ habeat. Confir. per id, quod legitur Ioa. 17. Ego glo riam, quã dedit mihi pater, dedi ei. S. D. Petro, & successoribus. ex quod à Chrysost. dicitur. tom. 5. Qui veneratus est Ecclesiam, veneratus est Christum. pro vltima ratione ita dicatur. Osculum ad pedes, vt plurimũ. Sanctitatis ratione largiri solet; cum sit Dulia exterior, quæ non nisi ob sanctitatem alicui persoluitur, per ea, quę sup. At solus Põtifex Max. vt protofere est in via, Sanctus appellari potest. P. de Ancharano in repeti. c. 1. de constitu. circa secundam pagi. & Panor. in c. nouit. in glo. 2. de iudici. facit ad hoc ꝙ inter priuilegia Rom. Pont. vt est videre

dere sub Gregorio VII. 2. lib. reg. fol. 109. c. 23. habetur quod Rom. Pont. si canonice fuerit ordinatus meritis B. Petri, indubitanter efficitur sanctus. Ergo ad pedes osculum ipsi soli debet elargiri. Hæ rationibus prædictis auctoritates maximè fauent. Habetur primo quadam in epist. Prouinciæ Tarraconensis ad Hilarium Papam, quæ Romæ habetur in Bibliotheca Sanctæ Mariæ super Mineruam, & fuit lecta in synodo ab eodem Pontifice Romę celebrata, quod Papa post Deum præ alijs viatoribus est adorandus, & ad pedes osculo peculiariter venerandus. Legitur secundo, in epist. Plotij Patriarchæ Costantinopolitani ad Nicolaum Papam, sub tali nomine primum; Si quilibet nostrũ ad tuam paternam sanctitatem proficisci, & tuis venerabilibus pedum vestigijs frui voluerit; vt proprie iure optimo competit, quam maxime iucundum mihi erit. Refert tertio Greg. 7. epist. lib. 8. Gelasium Pontificem Anastasio Imperatori ita scripsisse, & si cunctis generaliter Sacerdotibus, recte diuina tractantibus, fidelium conuenit colla submitti; quanto potius sedis illius Pręsuli consensus est adhibendus, qui, sicut cunctis est eminentior Sacerdotibus; ita præcipuo, ac eminentiori honore; osculo. s. ad

pe-

pedes, est venerandus. Habetur vltimo inter priuilegia Summorum Pontificum, vt refert Greg. 7. quod solius Papæ pedes omnes Principes osculari tenentur, non permittentes vllo modo, vt in ipsos eundem honorem alij persoluant. De hac materia scripsit olim Reuerend. Dominus Iosephus Stephanus canonicus Segobricensis nunc vero Episcopus Vestanus doctum & elegans opusculum, ex quo nonnulla collegi. Scripsi & ego quoq; hæc ardentissimo deuotionis desiderio accensus, non vt rem persoluerem in Sanctissimũ Dominum meũ Sixtum Quintum; sed potius alijs vt maiora de ipso dicendi occasionem præberē: quæ si indignus assequar iucundissimum mihi sanè erit, ac propterea immortales Omnipotenti Deo gratias, cui omnia debentur referam.

FINIS.